

Anna Abramczyk

**PROGRAM NAUCZANIA
JĘZYKA NIEMIECKIEGO**

***KSZTAŁTOWANIE KOMPETENCJI KLUCZOWYCH
NA LEKCJACH JĘZYKA NIEMIECKIEGO***

**W LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCYM I TECHNIKUM
NA PODBUDOWIE NAUKI W OŚMIOLETNIEJ
SZKOLE PODSTAWOWEJ (II.2.)**

PROGRAM SPÓJNY Z WARIANTEM PODSTAWY PROGRAMOWEJ III.2.

WARSZAWA 2019

Autorka:

Anna Abramczyk – nauczyciel dyplomowany z 20-letnim stażem nauczania języka niemieckiego w szkole ponadgimnazjalnej. Egzaminator gimnazjalny i maturalny, współpracuje z OKE we Wrocławiu. Doradca metodyczny Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Autorka publikacji metodycznych dla nauczycieli języka niemieckiego. Doktorantka na Wydziale Nauk Pedagogicznych w Dolnośląskiej Szkole Wyższej we Wrocławiu.

Spis treści

Wstęp	5
1. Cele i treści kształcenia	5
1.1. Cele i treści kształcenia językowego	5
1.1.1. Wymagania ogólne – cele ogólne	5
1.1.2. Wymagania szczegółowe – treści	5
1.2. Cele i treści kształcenia pozajęzykowego	10
2. Zadania szkoły na trzecim etapie edukacyjnym	10
3. Cele wychowania	12
4. Treści zgodne z wymaganiami szczegółowymi zawartymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego	13
4.1. Zakresy leksykalne	13
4.2. Zagadnienia gramatyczne	14
4.3. Funkcje językowe	16
5. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania	17
5.1. Zasady nauczania	17
5.2. Pomoce dydaktyczne	17
5.3. Wiodąca metoda nauczania	18
5.4. Techniki pracy	18
5.4.1. Metoda projektów	19
5.4.2. Metoda <i>WebQuest</i>	20
5.4.3. Metoda odwróconej klasy	21
5.4.4. Rozwijanie autonomii ucznia a kształtowanie jego kompetencji kluczowych	22
5.4.5. Kształtowanie kompetencji społecznych – kooperatywne uczenie się	24
5.5. Techniki pracy z uczniem nad poszczególnymi sprawnościami językowymi	25
5.5.1. Nauczanie słownictwa	25
5.5.2. Nauczanie gramatyki	27
5.5.3. Techniki pracy nad działaniami / sprawnościami językowymi	29
5.6. Formy socjalne pracy na lekcji	32
5.7. Przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego	33
5.8. Klimat efektywnej współpracy na lekcji	33
6. Sposoby indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz od warunków, w których program będzie realizowany	34
6.1. Praca z uczniem zdolnym	35
6.2. Praca z uczniem dysfunkcyjnym, w tym – z syndromem nieadekwatnych osiągnięć szkolnych	36
6.3. Kształtowanie kk – przykładowe scenariusze lekcji	37
7. Opis zakładanych osiągnięć ucznia	43
8. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia	44
8.1. Podstawa oceniania	45
8.2. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych	45
8.3. Wymagania niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen	46
9. Ewaluacja programu	48
Literatura źródłowa	51

Wstęp

Niniejszy *Program nauczania języka niemieckiego* jest przeznaczony do realizacji z uczniami, którzy rozpoczęli kształcenie językowe w zakresie drugiego języka w szkole podstawowej, a zatem zakłada kontynuację uczenia się języka obcego. Program ma charakter otwarty: opisane sposoby realizacji celów i treści należy traktować jako propozycję, a w gestii każdego nauczyciela leży uzupełnianie ich o preferowane przez niego sposoby pracy z uczniem adekwatnie do potrzeb i możliwości placówki, w której program jest realizowany. Kto decyduje się na realizację programu, powinien mieć na uwadze różnorodność szkół, klas, grup, uczniów, a zatem i potrzeb edukacyjnych. Zgodnie z tytułem programu cele i treści kształcenia językowego oraz sposoby ich realizacji są ukierunkowane na kształtowanie kompetencji kluczowych, ponieważ kompetencje to więcej niż wiedza czy umiejętności: to również postawy. Znajomość języka obcego to kompetencja kluczowa sama w sobie i jest zaliczana do kompetencji przyszłości. Umiejętności językowe będą dla ucznia w przyszłości narzędziem i nie są one celem samym w sobie. Dlatego warto się zastanowić, jak pracować, by oprócz celów przedmiotowych realizować także cele społeczne i motywacyjne. Praca nad motywacją ucznia powinna uwzględniać jego potrzebę indywidualności, autonomii i wyjątkowości, potrzeby rozwijania ekspresji kulturowej oraz bazować na ciekawości poznawczej. Motywacja wewnętrzna jest nieocenionym motorem działań – stąd postawienie na autonomię ucznia i metody sprzyjające rozwijaniu kompetencji kluczowych, które będą przydatne naszym wychowankom przez całe życie. Tak jest z kompetencjami społecznymi, cyfrowymi, uczenia się lub technicznymi, które – niezależnie od realizacji celów przedmiotowych – wysuwają się na pierwszy plan, jeśli uświadomimy sobie, że nasz uczeń – wychowanek będzie funkcjonował w przyszłości w społeczeństwie, a naszym zadaniem jest przygotowanie go na wyzwania bardzo złożonego i równocześnie dynamicznie zmieniającego się świata, w tym – warunków pracy.

Program opiera się na założeniach konstruktywizmu, partycypacji i orientacji na ucznia:

1. Wiedza przedmiotowa jest niezbędna, ale nie stanowi celu samego w sobie, istotne są bazujące na niej umiejętności i kompetencje.
2. Rolą nauczyciela nie jest bycie źródłem wiedzy, ale stwarzanie pozytywnego klimatu uczenia się i organizowanie warunków jej zdobywania.
3. Stosowane przez nauczyciela metody i techniki powinny sprzyjać aktywności, autonomii samodzielności i odpowiedzialności ucznia.
4. Zapewnienie uczniom możliwości wspólnego budowania wiedzy jest jedną z podstawowych zasad skutecznej dydaktyki.
5. Stosowane w procesie dydaktycznym techniki pracy i zadania powinny być zorientowane na ucznia, dostosowane do jego możliwości psychofizycznych, zainteresowań, a przy tym bliskie jego potencjalnym doświadczeniom życiowym.

1. Cele i treści kształcenia

1.1. Cele i treści kształcenia językowego

Podstawa programowa w zakresie języka obcego nowożytnego¹ w sposób luźny nawiązuje do ESOKJ, co znajduje odzwierciedlenie w strukturze dokumentu. Cele ogólne (wymagania ogólne) i wymagania szczegółowe (treści) rozpisano w podstawie w odniesieniu do pięciu działań językowych z ESOKJ: wiedzy, recepcji, produkcji, interakcji i mediacji – każdorazowo na płaszczyźnie języka mówionego i pisanego. Poniższe zestawienie przedstawia zapisy podstawy programowej w zakresie wymagań stawianych w przypadku drugiego języka obcego, na trzecim etapie edukacyjnym.

1.1.1. Wymagania ogólne – cele kształcenia

WIEDZA Znajomość środków językowych	RECEPCJA Rozumienie wypowiedzi	PRODUKCJA Tworzenie wypowiedzi	INTERAKCJA Reagowanie na wypowiedzi	MEDIACJA Przetwarzanie wypowiedzi
Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń tworzy samodzielnie krótkie, proste spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie, formie prostego tekstu w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

1.1.2. Wymagania szczegółowe – treści

Wymagania szczegółowe wynikają wprost z zapisów podstawy programowej i przedstawiają się jak poniżej.

W zakresie środków językowych:

I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

¹ Zob. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia.

- 1) człowiek (np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy, praca dorywcza, wybór zawodu);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, konflikty i problemy);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich ceny, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
- 12) nauka i technika (np. wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego);
- 14) życie społeczne (np. wydarzenia i zjawiska społeczne).

W zakresie recepcji:

II. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) określa główną myśl tekstu;
- 3) określa intencje nadawcy / autora wypowiedzi;
- 4) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- 5) znajduje w wypowiedzi określone informacje;
- 6) układa informacje w określonym porządku;
- 7) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

III. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-mail, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, instrukcje, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie):

- 1) określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;
- 2) określa intencje nadawcy / autora tekstu;
- 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce,

sytuację);

- 4) znajduje w tekście określone informacje;
- 5) układa informacje w określonym porządku;
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

W zakresie produkcji:

IV. Uczeń tworzy krótkie, proste spójne i logiczne wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 5) opisuje upodobania;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
- 7) wyraża uczucia i emocje;
- 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

V. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, kartkę pocztową, e-mail, historyjkę, list prywatny, wpis na blogu):

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 5) opisuje upodobania;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
- 7) wyraża uczucia i emocje;
- 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

W zakresie interakcji – reagowania:

VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;

- 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienia, nadzieję, obawę);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VII. Uczeń reaguje w formie bardzo prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, krótki list prywatny, e-mail, wpis na czacie / forum) w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz / ankietę);
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienia, nadzieję, obawę);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

W zakresie mediacji:

VIII. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
- 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub w języku polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
- 3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

Powyższe treści powinny zostać zrealizowane w trakcie etapu edukacyjnego, podstawa programowa nie narzuca ich realizacji w określonej kolejności: prawem nauczyciela jest decyzja o realizacji wybranych treści w najbardziej dogodnym, z punktu widzenia ucznia się jego uczniów, momencie procesu kształcenia kompetencji językowych.

Z reguły nauczyciele ustalają kolejność realizacji treści w dokumencie pt. *Rozkład materiału*, kierując się ich układem w podręcznikach wybranych dla nauczanych klas. Tom 1 serii *Perfekt* oraz tom 1 serii *Infos aktuell* porządkują treści każdego rozdziału według poniższego schematu.

PERFEKT

Kapitel 1 Alles beginnt			
	Słownictwo	Gramatyka	Komunikacja
Lektion 1 Wir fangen an	Powitania, pożegnania. Przedstawianie się. Pytania o samopoczucie.		Witam się i żegnam. Informuję o samopoczuciu i pytam o nie inne osoby. Umiem poprosić o wyjaśnienie, powtórzenie i przeliterowanie.
Lektion 2 Kennst du sie?		Odmiana czasownika. Pytania szczegółowe.	Wyrażam opinię na temat innych. Zasięgam informacji, opowiadam o sobie i innych osobach.
Lektion 3 So ist unsere Gruppe	Hobby i upodobania.		Podaję numer telefonu i adres e-mailowy. Mówię o swoich zainteresowaniach i upodobaniach. Umiem opisać grupę.
Lektion 4 Bist du nicht online?		Pytania o rozstrzygnięcie. Przeczenie <i>nicht</i> .	Rozmawiam o aktywności swojej i innych osób na portalach społecznościowych.
Lektion 5 Land und Kultur Bekannte Menschen	Rozumiem informacje o znanych osobach z krajów niemieckojęzycznych. Przedstawiam znane osoby z różnych krajów. (Unser Projekt: Wer ist das?)		
Wort für Wort effektiv • Grammatik perfekt • Deutsch im Gespräch			

Infos aktuell

Kapitel Start Wir fangen an			
	Słownictwo	Gramatyka	Komunikacja
Lektion 1 Guten Tag!	Formy powitań i pożegnań	Odmiana czasownika <i>sein</i>	Witam się i żegnam z innymi Pytam o samopoczucie i je opisuję Przedstawiam siebie i innych
Lektion 2 Wie alt bist du?	Liczby 1–100		Pytam innych o wiek Podaję swój wiek
Lektion 3 Ich heiße ...		Odmiana czasowników w czasie teraźniejszym	Przedstawiam siebie i innych Zasięgam informacji na temat innych osób
Lektion 4 Schulfächer	Nazwy przedmiotów nauczania Czynności na lekcji	Pytania Odmiana czasownika <i>haben</i>	Wyrażam swoją opinię na temat przedmiotów nauczania Rozmawiam o planie lekcji
Lektion 5 Was ist das?	Wyposażenie sali lekcyjnej	Rzeczowniki i zaimki osobowe w mianowniku (<i>Nominativ</i>) Użycie rodzajnika określonego i nieokreślonego	Pytam o wyposażenie Sali lekcyjnej i udzielam odpowiedzi
Lektion 6 Ich brauche ...		Rzeczowniki w bierniku (<i>Akkusativ</i>)	Rozmawiam ze sprzedawcą w sklepiku szkolnym
Grammatikregeln • Wortschatzkiste / Nützliche Wendungen			

Niemniej jednak podręcznik nie jest wyznacznikiem celów i treści kształcenia i również tu nauczyciel ma swobodę w decydowaniu o ewentualnej rezygnacji bądź potrzebie rozszerzenia określonych partii materiału.

1.2. Cele i treści kształcenia pozajęzykowego

Poza celami bezpośrednio związanymi z umiejętnościami językowymi podstawa programowa określa:

a) cele szczegółowe w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych, takie jak:

- uczeń przeprowadza samoocenę i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym);
- uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych);
- uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

b) cele szczegółowe w zakresie kształcenia strategii komunikacyjnych i kompensacyjnych, takie jak:

- uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów);
- uczeń stosuje strategie kompensacyjne w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych);
- uczeń ma świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

2. Zadania szkoły na trzecim etapie edukacyjnym

Niniejszy program po przyjęciu do realizacji w danej placówce stanie się integralną częścią szkolnego zestawu programów nauczania. Podstawa programowa nakłada na zespoły nauczycieli uczące poszczególne oddziały wspólną realizację celów, opisanych jako zadania szkoły. Poniżej przytoczono zapis podstawy programowej² obowiązujący nauczycieli realizujących podstawę na trzecim etapie edukacyjnym. Analiza zapisów pozwala stwierdzić, że znaczną część zadań szkoły można zrealizować w sposób bezpośredni lub pośredni na lekcjach języka niemieckiego.

Celem kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum jest:

- 1) traktowanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształtowania umiejętności;
- 2) doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie,

² *Ibidem.*

- wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.;
- 3) rozwijanie osobistych zainteresowań ucznia i integrowanie wiedzy przedmiotowej z różnych dyscyplin;
 - 4) zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej;
 - 5) łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrażeniowo-twórczymi;
 - 6) rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej;
 - 7) rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie;
 - 8) rozwijanie u uczniów szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum należą:

- 1) myślenie – rozumiane jako złożony proces umysłowy, polegający na tworzeniu nowych reprezentacji za pomocą transformacji dostępnych informacji, obejmującej interakcję wielu operacji umysłowych: wnioskowanie, abstrahowanie, rozumowanie, wyobrażanie sobie, sądzenie, rozwiązywanie problemów, twórczość. Dzięki temu, że uczniowie szkoły ponadpodstawowej uczą się równocześnie różnych przedmiotów, możliwe jest rozwijanie następujących typów myślenia: analitycznego, syntetycznego, logicznego, komputacyjnego, przyczynowo-skutkowego, kreatywnego, abstrakcyjnego; zachowanie ciągłości kształcenia ogólnego sprawia, że rozwija się zarówno myślenie percepcyjne, jak i myślenie pojęciowe. Synteza obu typów myślenia stanowi podstawę wszechstronnego rozwoju ucznia;
- 2) czytanie – umiejętność łącząca rozumienie zarówno sensów, jak i znaczeń symbolicznych wypowiedzi; kluczowa umiejętność lingwistyczna i psychologiczna prowadząca do rozwoju osobowego, aktywnego uczestnictwa we wspólnocie, przekazywania doświadczeń między pokoleniami;
- 3) umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych, zarówno w mowie, jak i w piśmie, to podstawowa umiejętność społeczna, której podstawy to znajomość norm językowych oraz tworzenie podstaw porozumienia się w różnych sytuacjach komunikacyjnych;
- 4) kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowania;
- 5) umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym dbałość o poszanowanie praw autorskich i bezpieczne poruszanie się w cyberprzestrzeni;
- 6) umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania, rzetelnego korzystania ze źródeł;
- 7) nabywanie nawyków systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania;
- 8) umiejętność współpracy w grupie i podejmowania działań indywidualnych.

Zapisy podstawy programowej odnoszą się do dokumentu Komisji Europejskiej z 17 stycznia 2018 r. Na nowo zdefiniowano tam kompetencje kluczowe, które powinien posiadać każdy Europejczyk, by zapewnić sobie sprawnie funkcjonowanie w społeczeństwie.

3. Cele wychowania

Program zakłada realizację celów wychowania uniwersalnych, wspólnych dla potrzeb wszystkich uczniów, indywidualne cele osadzone w tradycji szkoły i lokalnej społeczności powinny zostać uzupełnione w placówkach decydujących się na wdrażanie niniejszego programu. Zadaniem każdego nauczyciela jest działalność nie tylko dydaktyczna, lecz także wychowawcza. Planując realizację celów wychowawczych na lekcjach przedmiotowych, należy uwzględnić założenia programu profilaktyczno-wychowawczego danej placówki.

Szkoła powinna kształtować u uczniów pożądane społecznie postawy i kompetencje, które będą sprzyjać – z jednej strony – indywidualnemu rozwojowi uczniów, a z drugiej – ich udziałowi w życiu społecznym. Katalog oczekiwanych cech, zachowań, postaw jest długi, należy więc pamiętać, że każdy nauczyciel uczący dany zespół powinien przyczynić się do ich kształtowania, w możliwym do realizacji przez niego zakresie, który wynika chociażby z liczby godzin pracy z uczniami.

W trakcie lekcji należy kształtować u uczniów kulturę osobistą, uczciwość, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, postawę szacunku dla innych ludzi. Warto rozwijać również ich ciekawość poznawczą, kreatywność, przedsiębiorczość, gotowość do uczestnictwa w kulturze oraz podejmowania inicjatyw i pracy zespołowej.

Te postawy należy kształtować przez przykład własny nauczyciela oraz stosowanie metod nauczania sprzyjających kształtowaniu kompetencji kluczowych: np. metody projektu, metod wykorzystujących kompetencje cyfrowe, jak np. *WebQuest* czy metody odwróconej klasy, a także metod i technik wpisujących się w koncepcję kooperatywnego uczenia się. Przyczynkiem do kształtowania określonych postaw powinna być również realizacja treści kształcenia dotyczących pozytywnych wzorców życia społecznego, tolerancji, kultury itp.

Lekcja języka niemieckiego to również miejsce kształtowania postawy obywatelskiej w kontekście poszanowania tradycji i kultury własnego narodu bez naruszania dóbr i tradycji innych narodów, przy równoczesnym kształtowaniu postawy otwartości na inne kultury i tradycje, co ma zapobiegać przejawom wszelkiego rodzaju dyskryminacji czy nietolerancji. Celem nadrzędnym jest harmonijne współistnienie ludzi różniących się kulturą, pochodzeniem, kolorem skóry, statusem społecznym lub wykształceniem.

Program zakłada, iż absolwent liceum ogólnokształcącego lub technikum będzie przygotowany do funkcjonowania w społeczeństwie obywatelskim, stanie się świadomym swoich kompetencji jego członkiem, śmiało wytyczającym i realizującym cele indywidualne, bez uszczerbku dla innych członków społeczności.

4. Treści zgodne z wymaganiami szczegółowymi zawartymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego

Przyjęty sposób formułowania celów i treści w obowiązującej podstawie programowej – cele kształcenia jako wymagania ogólne, a treści jako wymagania szczegółowe – w żaden sposób nie obliguje nauczyciela do ich realizacji w określonej kolejności. Nauczyciel decyduje o rozkładzie materiału samodzielnie, zwykle w odniesieniu do podręcznika, którego treści realizuje ze swoimi uczniami.

Aby ułatwić podział treści przeznaczonych do zrealizowania w trakcie całego etapu edukacyjnego, poniżej przedstawiono zestawienie materiału nauczania w rozbiciu na tematykę, gramatykę i funkcje językowe. Zestawienie bazuje wyłącznie na zapisach z podstawy programowej, nie przyjęto odniesienia do żadnego podręcznika. Program może być realizowany z każdym podręcznikiem dopuszczonym do użytku szkolnego lub materiałem edukacyjnym bądź bez podręcznika. Kolejność realizacji poszczególnych zagadnień należy dostosować do potrzeb i materiałów dydaktycznych, z którymi nauczyciel będzie pracować.

4.1. Zakresy leksykalne

Podstawa programowa wskazuje na bloki tematyczne oraz ich wybrane aspekty, poprzedzone skrótem „np.”, co sugeruje możliwość dodawania kolejnych aspektów w obrębie danego bloku tematycznego zgodnie z potrzebami uczniów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy, praca dorywcza, wybór zawodu);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, konflikty i problemy);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich ceny, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
- 12) nauka i technika (np. wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);

- 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego);
- 14) życie społeczne (np. wydarzenia i zjawiska społeczne).

4.2. Zagadnienia gramatyczne

Zagadnienia gramatyczne zaproponowane w programie wynikają z celów szczegółowych określonych w podstawie programowej. Nie jest to lista zamknięta. Nauczyciel może zrealizować więcej treści, musi jednak dostosować wymagania do możliwości nauczanej grupy. Należy pamiętać o tym, że nauczyciel ma obowiązek realizacji podstawy programowej nauczanego przez siebie przedmiotu.

Rodzajnik

1. Użycie rodzajnika nieokreślonego
2. Użycie rodzajnika określonego
3. Użycie rzeczownika bez rodzajnika

Rzeczownik

1. Odmiana rzeczownika w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej
2. Tworzenie form liczby mnogiej
3. Rzeczowniki złożone
4. Rzeczowniki zdrobniałe z końcówkami *-chen* i *-lein*,
5. Rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności
6. Rzeczowniki z przyrostkami, np. *-heit*, *-keit*, *-schaft*, *-tät*, *-ung*
7. Rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata
8. Rzeczowniki tworzone od bezokoliczników czasowników
9. Rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłówów czasowników i liczebników porządkowych
10. Odmiana imion własnych
11. Rzeczownik po określeniu miary i wagi
12. Rekcja najczęściej używanych rzeczowników

Zaimek

1. Zaimki osobowe
2. Zaimek nieosobowy *es*
3. Zaimki zwrotne
4. Zaimki dzierżawcze
5. Zaimki wskazujące
6. Słówka pytające
7. Zaimki nieokreślone
8. Zaimki względne

Przymiotnik

1. Przymiotnik jako orzecznik

2. Przymiotnik jako przydawka:
 - z rodzajnikiem określonym
 - z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem
 - bez rodzajnika
 - po liczebnikach i zaimkach liczebnych
3. Regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika
4. Przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata
5. Przymiotniki z przedrostkiem *un-*
6. Rekcja najczęściej używanych przymiotników

Liczebnik

1. Liczebniki główne
2. Liczebniki porządkowe
3. Użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości
4. Liczebniki mnożne i nieokreślone

Przysłówek

1. Przysłówki zaimkowe *wo-* i *da-* w pytaniu i odpowiedzi
2. Regularne i nieregularne stopniowanie przysłówek
3. Przysłówki czasu i miejsca

Partykuła

1. Wybrane partykuły

Przyimek

1. Przyimki z celownikiem
2. Przyimki z biernikiem
3. Przyimki z celownikiem lub biernikiem

Czasownik

1. Formy czasowe: *Präsens*, *Futur I*, *Präteritum*, *Perfekt*
2. Czasowniki posiłkowe *sein*, *haben*, *werden*
3. Czasowniki nieregularne ze zmianą samogłoski tematycznej
4. Czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone
5. Czasowniki zwrotne
6. Czasowniki modalne w czasach *Präsens* i *Präteritum*
7. Formy imiesłowowe czasownika *Partizip II*
8. Tryb rozkazujący
9. Bezokoliczniki z *zu* i bez *zu*
10. Tryb przypuszczający: *Konjunktiv II Präteritum*
11. Strona bierna określająca stan
12. Rekcja najczęściej używanych czasowników

Składnia

1. Zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające, rozkazujące
2. Szyk wyrazów: prosty, przestawny, szyk zdania podrzędnie złożonego
3. Przeczenia *nein, nicht, kein* i ich miejsce w zdaniu
4. Zdania złożone współrzędnie ze spójnikami i wyrazami w funkcji spójników: *aber, denn, oder, und, sondern, deshalb, deswegen, sonst, also, trotzdem*
5. Zdania złożone współrzędnie bezspójnikowe
6. Zdania złożone podrzędnie:
 - zdania podmiotowe
 - zdania dopełnieniowe
 - zdania okolicznikowe przyczyny
 - zdania warunkowe rzeczywiste
 - zdania porównawcze
 - zdania okolicznikowe czasu
 - zdania okolicznikowe celu
 - zdanie przydawkowe

4.3. Funkcje językowe

Poniższe zestawienie jest propozycją funkcji językowych charakterystycznych dla trzeciego etapu edukacyjnego.

Uczeń:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami innych osób;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienia, nadzieję, obawę);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

Większość interakcji jest wiązką wielu funkcji językowych. Powyższe zestawienie nie wyczerpuje katalogu funkcji przydatnych w komunikacji, ale umożliwia interakcję na

poziomie wymaganym przez podstawę programową.

5. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania

5.1. Zasady nauczania

W realizacji programu zakłada się stosowanie norm postępowania dydaktycznego³ – tzw. zasad nauczania. Zaleca się, w miarę możliwości i adekwatnie do celów lekcji, stosowanie zasad:

- pogładowości;
- przystępności w nauczaniu;
- świadomego i aktywnego udziału uczniów w procesie kształcenia;
- systematyczności;
- trwałości wiedzy uczniów;
- operatywności wiedzy uczniów;
- łączenia teorii z praktyką.

5.2. Pomoce dydaktyczne

Zgodnie z wymaganiami stawianymi przez podstawę programową – w zakresie warunków realizacji – wdrażanie programu powinno odbywać się w pracowni przystosowanej i wyposażonej w pomoce dydaktyczne do nauczania języka obcego. Zaleca się stosowanie środków dydaktycznych oddziałujących na wzrok, słuch oraz dotyk, gdyż sprzyja to polisensoryczności w nauczaniu.

Zalecane są:

- pomoce wizualne: karty obrazkowe, tablice gramatyczne, obrazy (w tym filmy), przedmioty naturalne, schematy, symbole;
- pomoce umożliwiające ćwiczenie rozumienia ze słuchu: odtwarzacze CD, MP3, płyty CD, nagrania MP3;
- pomoce dydaktyczne, umożliwiające stosowanie nauczania polisensorycznego, np. projektor multimedialny, telewizor, komputer z dostępem do internetu i rzutnik, w miarę możliwości tablica interaktywna; ewentualnie (o ile są dostępne) środki automatyzujące proces nauczania, np. laboratorium językowe.

Wydawnictwa edukacyjne oferują obecnie wiele pomocy dydaktycznych ułatwiających uczyć się opanowanie wybranych treści nauczania, a nauczycielom – różnicowanie form pracy, czyli uatrakcyjnienie zajęć z uczniami. Należą do nich, oprócz podręcznika, zeszytu ćwiczeń i książki nauczyciela, także filmy wideo z kartami pracy, aplikacje na telefony komórkowe (np. do nauki słówek), dodatkowe karty pracy, nagrania, propozycje prac projektowych. Często oferowane jest również oprogramowanie do tablicy interaktywnej.

³ Zob. C. Kupisiewicz, *Dydaktyka. Podręcznik akademicki*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków, 2012, Rozdział 6.

Wszystkie wymienione komponenty mogą przyczynić się do podniesienia motywacji wśród uczących się ze względu na atrakcyjną formę, a to z kolei przekłada się na wyższe wyniki nauczania.

5.3. Wiodąca metoda nauczania

Nadrzędnym celem kształcenia językowego – wyznaczonym przez podstawę programową – jest skuteczna komunikacja. Do realizacji założonych celów kształcenia i wychowania w niniejszym programie nauczania zaleca się **podejście komunikacyjne** o silnie eklektycznym charakterze. Podejście komunikacyjne zakłada, że wszystkie sytuacje podczas lekcji są pretekstem do komunikowania się. Błędy językowe są nieodłącznym elementem uczenia się, w jego toku powinny być jednak stopniowo eliminowane. Dopuszcza się, a nawet – zaleca, uzupełnianie podejścia komunikacyjnego innymi znanymi metodami i technikami pracy adekwatnie do potrzeb, możliwości i preferencji uczniów. W podejściu komunikacyjnym istotnym czynnikiem sprzyjającym lub ograniczającym możliwości realizacji celów kształcenia jest **liczebność grupy** – optymalna byłaby grupa 14–15 osobowa. Taka liczebność umożliwia zastosowanie wszystkich form socjalnych, daje możliwość indywidualizacji pracy z uczniami oraz ich udziałowi w realizowanych aktywnościach podczas lekcji. Warto zadbać na poziomie placówki, w której jest wdrażany program, o podział na grupy. Jeśli jest to niemożliwe na poziomie oddziału, to można utworzyć grupy międzyoddziałowe.

5.4. Techniki pracy

Zaleca się stosowanie technik nauczania preferowanych przez nauczaną grupę wiekową – **metodyka bliska uczniowi**. Z reguły pracujemy z bardzo zróżnicowanymi grupami zarówno w aspekcie potrzeb poznawczych, jak i – motywacyjnych. Na obydwie aspekty negatywnie wpływa monotonia metodyczna, której należy unikać. Wskazana jest różnorodność metodyczna i podejście polisensoryczne. Motywacja uczniów na poziomie szkoły ponadpodstawowej jest z reguły mocno związana z planami ucznia na przyszłość, jednak mechanizmy, które warunkują nasze zaangażowanie lub jego brak, są w każdym wieku uzależnione od poniższych czynników – o czym warto pamiętać.

Angażujemy się, gdy mamy:

- świadomość celów, a ich realizacja stanowi dla nas wartość;
- poczucie wpływu na to, co robimy;
- poczucie bycia kompetentnym w zakresie wykonywanych działań;
- poczucie, że nasza praca jest doceniana.

Analiza powyższych twierdzeń pozwala wyciągnąć następujące wnioski. Uczeń powinien być poinformowany, jaki cel osiągnie na koniec etapu kształcenia oraz realizacja jakich celów na poszczególnych lekcjach mu to umożliwi, by mógł świadomie podjąć decyzję, w jakim stopniu te cele są jego celami, czyli stanowią dla niego wartość. Należy również zadbać o kształtowanie autonomii uczącego się, w tym samodzielności i odpowiedzialności za wybory, które trzeba oferować np. przez współdecydowanie o formie, czasie, sposobie wykonania

zdania czy też oferowanie wyboru z dwóch opcji. Zadania proponowane uczniom powinny stanowić dla nich intelektualne wyzwanie i stwarzać szanse na odniesienie sukcesu, czyli nie powinny być ani za łatwe, ani za trudne: w przeciwnym razie wpływają na uczniów demotywująco.

5.4.1. Metoda projektów

W realizacji celów niniejszego programu przewiduje się stosowanie metod i technik pracy, za pomocą których można u uczniów kształtować kompetencje kluczowe, ze szczególnym naciskiem na kształtowanie kompetencji:

- a) uczenia się;
- b) społecznych;
- c) cyfrowych;

w aspekcie przygotowania ucznia do funkcjonowania w przyszłości jako członka społeczności. Powyższe założenia spełnia **metoda projektu**⁴, która jest metodą kształcenia prowadzącą się do tego, że zespół osób uczących się samodzielnie inicjuje, planuje i wykonuje pewne przedsięwzięcie oraz ocenia jego wykonanie. [...] Najlepiej jeżeli źródłem projektu jest świat życia codziennego, a nie – abstrakcyjna nauka. Punktem wyjścia powinna być sytuacja problemowa, zamierzenie, podjęcie jakiejś inicjatywy, wytyczenie celu, a punktem dojścia – szeroko rozumiany projekt⁵.

Wszyscy nauczyciele są zobligowani przez podstawę programową do stosowania metody projektu, rozumianego jako grupowa realizacja zadania problemowego. Działania w ramach projektu przebiegają w sposób planowy i etapowy:

1. wybór tematu, sformułowanie problemu;
2. stworzenie zespołu, określenie zasad współpracy;
3. sformułowanie celów, zaplanowanie działań;
4. monitorowanie i dokumentowanie własnej pracy;
5. prezentacja;
6. ewaluacja projektu.

W toku realizacji projektu rozwija się u uczniów wiele umiejętności, takich jak współpraca w zespole, logiczne myślenie, planowanie, umiejętności informatyczne, kompetencje w zakresie skutecznej komunikacji. Kształtowane są również postawy odpowiedzialności, systematyczności, rzetelności i współpracy.

Przykładowo w seriach *PERFEKT* oraz *Infos aktuell* nauczyciele i uczniowie znajdują całą gamę gotowych pomysłów na (mini)projekty.

⁴ Wybrane opisy metod za programem nauczania autorki, wykorzystywanym na II etapie edukacyjnym.

⁵ Na podst.: M. S. Szymański: O metodzie projektów, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa, 2000.

PERFEKT

UNSER PROJEKT

Das Wochenende am Meer

Znajomi z Niemiec chcą spędzić w Polsce długi weekend i zobaczyć ciekawe miejsca nad Bałtykiem. Przygotujcie dla nich propozycję. Możecie wybrać jedno z miejsc opisanych powyżej. Zaprezentujcie swoją propozycję w atrakcyjnej formie.

UNSER PROJEKT

Mein Traumwohntort

Pracując w parach lub małych grupach, znajdźcie miejscowość, w której chcielibyście mieszkać, i uzasadnijcie swój wybór. Przedstawcie swoją propozycję w klasie w formie miniprezentacji. Podajcie najważniejsze informacje o regionie i miejscowości, ilustrując je zdjęciami.

Infos aktuell

4 Projektaufgabe A Findet im Text die genannte WWW-Seite mit Spargelrezepten. Wählt in Gruppen Speisen für eine Spargel-Party und schreibt eine Speisekarte.

Znajdźcie stronę internetową z przepisami na potrawy ze szparagów podaną w tekście „Spargelmanie?”. Wybierzcie w grupach potrawy na imprezę szparagową i zapiszcie menu.

B Präsentiert die Speisekarten in der Klasse. Zaprezentujcie przygotowane menu w klasie.

5 Projektaufgabe Sucht im Internet Informationen über Volksfeste in verschiedenen Bundesländern und bereitet in Gruppen kurze Präsentationen zu einem von ihnen vor.

Poszukajcie w internecie informacji o festynach w różnych krajach związkowych Niemiec i przygotujcie w grupach krótką prezentację na temat jednego z nich.

Pamiętajmy również, że uczniowie chętnie realizują swoje pomysły. Warto więc stworzyć im ku temu przestrzeń i wraz z nimi opracowywać bank tematów projektowych, z którego będzie można skorzystać, każdorazowo adaptując go do potrzeb, możliwości i warunków realizacji wykonawców danej inicjatywy. Realizacja projektów oraz prezentacja ich wyników stwarza również możliwość kształtowania kompetencji cyfrowych uczniów w wyniku wykorzystania takich narzędzi, jak plakat interaktywny, kahoot lub prezzi.

5.4.2. Metoda WebQuest

Metodą stwarzającą podobny wachlarz możliwości kształtowania wielu kompetencji kluczowych jak metoda projektu jest metoda *WebQuest*⁶, zorientowana na „prowadzenie przez uczniów badań”, w których wyjściowym źródłem informacji jest internet. W tej metodzie uczniowie mają za zadanie zgłębienie danej tematyki na podstawie informacji znalezionych (w sieci), ale przetworzonych i pozwalających na wyciągnięcie wniosków. Metoda jest atrakcyjna na lekcjach języka obcego, gdyż nie tylko uczy efektywnego korzystania z internetu jako źródła informacji, lecz także pozwala ćwiczyć mediację, czyli przetwarzanie informacji podanych w języku obcym, a ponadto skłania do selekcji i weryfikacji znalezionych informacji.

Inne walory metody to m.in. poszerzanie wiedzy ogólnej uczniów i rozwijanie twórczego myślenia. *WebQuest* jest metodą problemową wspierającą motywację. Trudnością w pracy metodą *WebQuest* jest prawidłowe formułowanie zadań dla uczniów. Muszą być one skonstruowane tak, aby korzystanie z internetu nie sprowadziło się do sprawdzenia informacji lub ich skopiowania. Przykładowo zadanie *Sprawdź ceny produktów żywnościowych w*

⁶ Więcej o metodzie *WebQuest*: <https://sites.google.com/a/enauczanie.com/nowoczesne/start>

niemieckim sklepie internetowym nie jest zadaniem należącym do repertuaru metody WebQuest. W metodzie WebQuest zadanie mogłoby brzmieć: Dysponujesz kwotą 200 zł, zaplanuj zakupy produktów spożywczych dla czteroosobowej rodziny (mama, tata, córka – 12 lat, syn – 6) w markecie internetowym na weekend. Rodzina powinna spożywać 3 posiłki główne, w domu nie posiada żadnej żywności ani napojów. Sporządź w języku niemieckim listę zakupów wraz z kosztem poszczególnych produktów spożywczych (ceny sprawdź online). Podaj nazwy przewidywanych potraw. Następnie sprawdź, czy za kwotę 200 zł możliwe byłyby zakupy tych samych produktów w niemieckim markecie internetowym. W celu przeliczenia złotych na euro skorzystaj z kalkulatora walut dostępnego w internecie.

Nie wszystkie zadania bazujące na pozyskiwaniu informacji z internetu są tożsame z metodą WebQuest, jednak z mojego doświadczenia wynika, że wiele zadań podręcznikowych można przeformułować do metody WebQuest, która jest dla uczniów atrakcyjna.

5.4.3. Metoda odwróconej klasy

Równie ciekawą i potrzebną metodą, zwłaszcza gdy nauczyciel nastawia się na indywidualizację, może okazać się metoda odwróconej klasy⁷. Polega ona na przesunięciu treści z obszaru **WIEDZA/ INFORMACJA** na grunt pozalekcyjny, tak by na lekcji mieć więcej czasu na prezentację, zastosowanie zdobytej wiedzy i jej ewaluację. Aby uzyskać taki efekt, należy udostępnić uczniom w domu dostęp do treści edukacyjnych przed lekcją, na której miałyby one być wprowadzone. Można to zrobić w formie papierowej (przygotować np. notatkę dla uczniów) albo z zastosowaniem nowoczesnych narzędzi TIK, np. przez udostępnienie uczniom informacji w formie podcastów, wideocastów, filmów, nagrań mp3 itp. Na bazie materiału, z którym uczniowie zapoznali się wcześniej, nauczyciel planuje swoją lekcję. Metodę można zastosować w dowolnym momencie, nie wymaga ona szczególnej rewolucji w zakresie stosowanych zabiegów metodycznych. Nakład pracy nauczyciela polega na znalezieniu lub stworzeniu odpowiedniego materiału dla uczniów. Korzyści są niewątpliwe i – co ważne – przynoszą obopólne profity, zarówno nauczycielowi jak i uczniowi – nauczyciel ma więcej czasu na lekcji na ćwiczenia, uczniowie są wdrażani do samodzielności – jest kreowany rozwój autonomii ucznia oraz następuje przygotowanie do uczenia się przez całe życie⁸. Wbrew pozorom znalezienie króciutkiego filmiku instruktażowego nawet o zagadnieniach gramatycznych nie stanowi w dobie internetu żadnego wyzwania. Badania⁹ (ankietowe) satysfakcji uczniów z zastosowania metody odwróconej klasy potwierdza atrakcyjność tego sposobu pracy dla ucznia, a wyniki testów potwierdzają skuteczność metody odwróconej klasy w zakresie oczekiwania przyswojenia przez uczniów określonej wiedzy językowej.

⁷ Więcej o metodzie odwróconej klasy: http://www.bc.ore.edu.pl/Content/897/T416_Lekcja%20Bodwrocona.pdf

⁸ Do przygotowania informacji o metodach wykorzystano m.in. strony internetowe firmowane przez grupę Superbelfrzy RP.

⁹ W ramach cyklu szkoleń „Deutsch lehren lernen” (w skrócie DLL), organizowanych przez Goethe-Institut Kraków, przeprowadziłam takie badanie dwukrotnie w różnych zespołach klasowych.

5.4.4. Rozwijanie autonomii ucznia a kształtowanie jego kompetencji kluczowych

Nauczyciele pytani o najistotniejszy problem, z którym stykają się na lekcjach języka niemieckiego, wskazują m.in. na motywację, a raczej jej brak – niechęć do pracy u ich uczniów. Rozważaniom na temat motywacji ucznia do nauki poświęcono całą gamę publikacji. Kilka lat temu została przeprowadzona ankieta DELPHI¹⁰, której wyniki szczegółowo opisał Vlastimil Polák¹¹. W ankiecie zapytano o **skuteczne formy uczenia się i nauczania**. Ankietowane nauczycielki wymieniły, w przeważającej mierze, formy uczenia się i nauczania charakterystyczne dla idei autonomii uczenia się – przewijały się one już w niejednej koncepcji nauczania języka obcego i nie są całkowicie nowe. Według badanych są to:

- pozytywna atmosfera uczenia się i nauczania;
- uwzględnienie indywidualnych predyspozycji / struktur uczenia się i myślenia;
- ukierunkowane na działanie formy pracy i lekcji;
- adekwatne do treści metody nauczania;
- stosowanie urozmaiconych / różnorodnych form pracy i aktywności uczących się;
- możliwie najwyższa samodzielność pracy uczących się;
- radość jako nieodłączny element uczenia się;
- aktywizacja wiedzy, którą uczący się już dysponuje;
- uczący się powinni zdawać sprawozdanie ze swoich działań / uczenia się;
- przekonanie o sensowności nauczanych treści;
- uczenie się w różnych miejscach;
- powtarzanie nauczonych treści;
- uczenie się w kontaktach interpersonalnych z innymi;
- dążenie do szczególnego opracowania treści.

Wyniki powyższego badania w dużej mierze korelują z koncepcją przedstawioną przez dr Annegret Schmidjell¹² (2005), która wskazała z kolei na kilkanaście aspektów dobrej lekcji języka obcego:

1. Nie istnieje tylko jeden dobry model lekcji języka obcego.
2. Nie należy lekceważyć zdobyczy naukowych o uczeniu się i nauczaniu.
3. Dobre lekcje języka obcego odbywają się w dobrej szkole.
4. Dobra lekcja języka obcego uwzględnia czynniki pozajęzykowe, umożliwia różnorodne doświadczenia kulturowe, systematycznie ich dostarcza i wykorzystuje.
5. Na dobrej lekcji języka obcego dyskutuje się o problemach komunikacji interkulturowej i możliwościach ich przezwyciężania.
6. Dobra lekcja języka obcego jest różnorodna pod względem treści, interesująca, zajmująca możliwie jak największą liczbę uczących się.
7. Dobra lekcja języka obcego czyni m.in. sam język i komunikację treścią lekcji.

¹⁰ Zob. www.learn-line.nrw.de

¹¹ V. Polák, Wirksame Lehr- und Lernaktivitäten. Eine Delphi-Befragung mit ausgewählten Lehrerinnen und Lehrern, w: Arbeitsbericht Nr. 58, Herausgeber: Landesinstitut für Schule und Weiterbildung, Soest, 2002.

¹² Referentka Goethe Institut, autorka artykułów o autonomii uczenia się m.in. dla wydawnictwa Hueber, takich jak *Materialy szkoleniowe Lernen Lernen*, Murnau.

8. Dobra lekcja języka obcego dopuszcza możliwość indywidualnego (przez uczących się) doboru treści, na bazie których słuchacze uczą się języka.
9. Dobra lekcja języka obcego przygotowuje na kontynuację uczenia się języka obcego po zakończeniu edukacji szkolnej, utrzymuje i wspiera zainteresowanie tym, czego nauczono się w obcym języku.
10. Dobra lekcja języka obcego wykorzystuje i integruje zdobyte poza szkołą umiejętności i doświadczenia językowe, jak i umiejętności uczenia się języka.
11. Dobra lekcja języka obcego wykorzystuje naturalne możliwości przyswajania języka i wspiera je odpowiednimi strukturami i metodami kognitywnymi.
12. Dobra lekcja języka obcego wykorzystuje stworzoną przez media i osobiste kontakty możliwość prezentacji różnych typów mówców języka obcego.
13. Dobra lekcja języka obcego umożliwia fazy eksperymentowania z językiem.
14. Dobra lekcja języka obcego znajduje kompromis między różnymi zainteresowaniami, stylami uczenia się i potrzebami uczących się a pracą / uczeniem się w grupie.
15. Podczas dobrej lekcji języka obcego dyskutuje się wagę poprawności językowej (czy jest mniej czy bardziej potrzebna i dlaczego) oraz trudności w komunikacji w wyniku ograniczenia ilości środków językowych.
16. Dobrej lekcji języka obcego udaje się balansować pomiędzy dwiema potrzebami uczącego się: z jednej strony – potrzebą bezpieczeństwa i odnoszenia sukcesu, z drugiej strony – pożądaną (jako czynnik motywujący do rozwoju językowego uczącego się) niepewnością i wątpliwością.
17. Na dobrej lekcji języka obcego są sprecyzowane kryteria oceny osiągnięć, zwłaszcza wypowiedzi ustnych.

Czytając wyniki badań Poláka oraz aspekty wskazane przez Schmidjell, które przyczyniają się do tego, że lekcja języka obcego jest dobra, trudno oprzeć się wrażeniu, iż autorzy podstawy programowej je znali. W części *Warunki i sposób realizacji* autorzy podstawy programowej przejęli wiele ze wskazanych czynników, które przyczyniają się do kształtowania kompetencji kluczowych oraz realizują postulat autonomii uczenia się na lekcji języka obcego. Z obu opracowań wynika, że **autonomia uczenia się jest pożądaną w nauczaniu języka obcego alternatywą w stosunku do określanego** (tematyka, metody pracy, tempo, strategie) **jednoosobowo, często autorytarnie, nauczania i uczenia się**. Częściowe przekazanie odpowiedzialności i kontroli za procesy uczenia się i nauczania w ręce uczniów powinno przynosić pozytywne skutki. Przy realizacji niniejszego programu zaleca się włączenie do repertuaru stosowanych metod – metod aktywizujących, w których rola nauczyciela się zmieniła. Stał się on organizatorem i koordynatorem pracy uczniów, dzięki czemu aktywizuje ich do działań twórczych. Jego nowe funkcje to:

- doradca – jest do dyspozycji, gdy uczniowie mają problem z rozwiązaniem zadania lub czegoś nie rozumieją;
- animator – inicjuje metody i objaśnia ich znaczenie dla procesu uczenia się, przedstawia cele i przygotowuje materiały do nauki i pracy, ale jest elastyczny i otwarty na modyfikacje czy poważniejsze zmiany;
- obserwator – obserwuje uczniów przy pracy i dzieli się z nimi spostrzeżeniami z tych obserwacji;

– uczestnik procesu dydaktycznego – daje przykład, że uczyć się można od każdego, na każdym etapie życia i wszędzie.

Proponowany program zakłada przyjmowanie – przez nauczyciela – powyższych ról w określonych sytuacjach edukacyjnych oraz kładzie nacisk na rozwijanie autonomii ucznia, gdyż jest ona skuteczną drogą do realizowania celów związanych z rozwijaniem kompetencji kluczowych.

5.4.5. Kształtowanie kompetencji społecznych – kooperatywne uczenie się

Niniejszy program nauczania koncentruje się równocześnie na kształtowaniu trzech sfer: kompetencji poznawczych ucznia w zakresie kształcenia językowego, jego kompetencji społecznych oraz pracy nad motywacją. Podejście, które pozwala na równoczesną realizację tych trzech obszarów, to uczenie się i nauczanie kooperatywne. Jest to koncepcja bazująca na pracy w małych grupach (3–4-osobowe). Podczas współpracy uczniów nad zadaniem powinny zostać spełnione warunki charakterystyczne dla kooperatywnego uczenia się. Powinny zaistnieć:

- a) pozytywna współzależność między uczniami;
- b) wspierająca interakcja;
- c) indywidualna odpowiedzialność każdego ucznia;
- d) wykorzystanie i rozwijanie umiejętności społecznych uczniów;
- e) refleksja nad jakością współpracy, czyli przetwarzanie grupowe.

Dla koncepcji kooperatywnego uczenia się charakterystyczne są metody uwzględniające powyższe założenie, np. *Think-Pair-Share*, *Lerntempo-Duett*, *Partner-Check*, *Numbered Heads*, *Kugellager*, *Reziprokes Lesen*, *Gruppenpuzzle (Jigsaw)*, *Grupenturnier*, *Struktuierte Kontroverse*, *Projekte* i wiele innych. Zachęcam wszystkich nauczycieli realizujących niniejszy program do systematycznego wdrażania w nauczanych przez siebie klasach metod i technik kooperatywnego uczenia się, gdyż jest to niezwykle narzędzie, dzięki któremu uczniowie nie tylko poczynią postępy językowe, lecz także rozwiną swoje kompetencje społeczne (komunikacja, współpraca, rozwiązywanie konfliktów, empatia), a ponadto podniesie się ich poziom motywacji do uczenia się¹³.

¹³ O walorach koncepcji kooperatywnego uczenia się można przeczytać w kwartalniku „Języki obce w szkole” (1/2018).

Opis wybranych metod i technik można znaleźć w kwartalniku „Języki obce w szkole” (2/2018).

5.5. Techniki pracy z uczniem nad poszczególnymi sprawnościami językowymi

5.5.1. Nauczanie słownictwa

Wprowadzanie słownictwa na trzecim etapie edukacyjnym – podobnie jak na etapach wcześniejszych – powinno przebiegać wielokanałowo. Uczeń powinien nowe słowo usłyszeć, zobaczyć, skojarzyć z poznanymi wcześniej słowami, wymówić, napisać, a potem zastosować w zdaniu. Objaśnianie znaczeń słów należy przeprowadzać w różnorodny sposób, np. przez:

- podawanie polskiego odpowiednika (technika najmniej efektywna);
- domyślanie się znaczenia słowa z kontekstu;
- definiowanie znaczenia (forma opisowa);
- podawanie synonimu lub antonimu;
- pokazywanie ilustracji z odpowiednikiem słowa.

Przykład wprowadzania słownictwa w seriach *PERFEKT* oraz *Infos aktuell*.

PERFEKT

1 Was ist in der Sporttasche und was ist im Rucksack? Mach eine Liste.
Co jest w torbie sportowej, a co w plecaku? Sporządź listę.

In der Sporttasche von Thorsten sind: ...

1.21

ein Bleistift • ein Deo • ein Duschgel • ein Englischbuch •
Fußballschuhe • eine Geldbörse • ein Handtuch •
ein Handy • ein Heft • eine Kosmetiktasche • ein Kuli •
ein Ladegerät • eine Lunchbox • ein Mineralwasser •
Schlüssel • ein Smartphone • eine Sonnenbrille •
ein Taschenrechner • Taschentücher • ein Trainingsanzug •
ein Trikot • ein Zirkel

Kommunikation

Nazywam różne przedmioty codziennego użytku. Mówię, jakie rzeczy mam przy sobie, czego nie mam i jakich rzeczy potrzebuję.

Im Rucksack von Michaela sind: ...

1 1.23 Welche Sachen gibt es auf dem Foto und welche fehlen?

Lies den Text und vergleiche. Jakie urządzenia i pomoce dydaktyczne są na zdjęciu, a jakich brakuje? Przeczytaj tekst i porównaj.

Der Geografieraum ist im ersten Stock. Vorne gibt es eine Tafel. Die Tafel ist traditionell, aber praktisch. Links gibt es auch ein Whiteboard. Das Whiteboard ist interaktiv. Daneben hängt eine Europakarte. Auf dem Schreibtisch steht ein Laptop. Der Laptop gehört Martin. Martin hat auch einen USB-Stick und Kopien. Den USB-Stick benutzt er für die Präsentation. Er braucht auch einen Beamer. Der Beamer ist im Raum, so wie der CD-Player. Im Geografieraum hängen auch Fotos und Poster.

1 Welche Sportarten sind das? Jakie to dyscypliny sportu?

- a ? Surfen
b ? Kiten
c ? Segeln

- a ? Schlittschuh laufen
b ? Snowboard fahren
c ? Ski fahren

- a ? Reiten
b ? Joggen
c ? Rad fahren

- a ? Handball spielen
b ? Schwimmen
c ? Skaten

wyrazam i uzasadniam
opinię o sportach.

Infos aktuell

1 A Lies die Berufeliste und prüfe im Wörterbuch nach, ob du alle Wörter verstehst.

Przeczytaj listę zawodów. Sprawdź w słowniku znaczenie wyrazów, których nie rozumiesz.

der Arzt • der Buchhalter • der Hotelfachmann •
der Informatiker • der Ingenieur • der Journalist •
der Jurist • der Kellner • der Koch • der Lehrer •
der Projektmanager • der Verkäufer

B Bildet in Paaren die weiblichen Bezeichnungen der Berufe in der Aufgabe 1A wie in den angegebenen Beispielen.

Utwórzcie w parach formy żeńskie nazw zawodów podanych w zadaniu 1A, tak jak w poniższych przykładach.

der Lehrer – die *Lehrerin*
der Arzt – die *Ärztin*
der Hotelfachmann – die *Hotelfachfrau*

1-15 C Hör zu und sprich nach.

Sluchaj i powtarzaj zgodnie z nagraniem.

1 A Ordne den Fotos unten die Sportaktivitäten zu. Schreibe die Lösung ins Heft.

Przyporządkuj zdjęciom umieszczonym na dole strony odpowiednie aktywności sportowe. Trzy aktywności nie pasują do żadnego zdjęcia. Rozwiązanie zapisz w zeszytcie.

1 Basketball spielen	6 Ski laufen / fahren
2 schwimmen	7 segeln
3 Schlittschuh laufen	8 Fußball spielen
4 Rad fahren	9 reiten
5 Tennis spielen	10 surfen

Zapamiętywaniu słownictwa służą różnorakie techniki. Warto wdrożyć uczniów do stosowania:

- metod mnemotechnicznych (haki, łańcuszek, pokój rzymski);
- map skojarzeń;
- technik słów zastępczych;
- wizualizacji.

5.5.2. Nauczanie gramatyki

W nauczaniu gramatyki zaleca się stosowanie następujących zasad:

- przykłady z nowymi fenomenami gramatycznymi powinny rozwijać możliwość komunikacji i być osadzone w kontekście / sytuacji;
- zagadnienia gramatyczne wprowadzamy na różnych etapach opanowania języka, a następnie systematyzujemy;
- nowym materiałem nawiązujemy do wcześniej wprowadzonego / opanowanego;
- zagadnienia gramatyczne wprowadzamy zawsze na bazie już znanej leksyki.

Rola gramatyki – przy zastosowaniu podejścia komunikacyjnego w nauczaniu języka obcego – jest drugoplanowa. Nie oznacza ona jednak rezygnacji z dążenia do poprawności językowej, która jest czasem nieodzowna do realizacji intencji komunikacyjnych. Błąd językowy np. na poziomie zastosowania rodzajnika w określonych przypadkach (mianownik – biernik) zaburzyłby jasność, kto jest podmiotem, a kto – dopełnieniem w zdaniu, np. *Die Mutter sieht der Sohn*. zamiast: *Die Mutter sieht den Sohn*.

Rola gramatyki, która jest podporządkowana podejściu komunikacyjnemu, sprowadza się do kształtowania u ucznia umiejętności komunikacyjnych. W przypadku szkoły ponadpodstawowej jest oczekiwana już jednak praca nad jakością komunikatów, a zatem nad ich poprawnością – również. Warto zatem sięgać do ćwiczeń typu: gramatykalizacja, tłumaczenie (fragmentów) zdań, parafrazowanie itp. Należy uczniów pozbawiać przeświadczenia, że gramatyka języka niemieckiego jest trudna – stanowi ono barierę w jej poznawaniu.

Do wprowadzania zagadnień gramatycznych zaleca się:

- stosowanie **indukcji**: na podstawie przykładów ilustrujących dane zjawisko morfosyntaktyczne uczniowie znajdują zależności i formułują regułę;
- eksponowanie **analogii** oraz uświadamianie uczniom możliwości stosowania w praktyce poszczególnych struktur;
- przedstawianie **algorytmów** w postaci graficznej, które ułatwiają zapamiętywanie;
- stosowanie **wykresów**, tabel, diagramów, symboli, ramek, strzałek, podkreśleń, czcionki o różnym kroju grubości (w zeszytach mazaków fluorescencyjnych), które wspierają obrazowe myślenie uczniów, zwłaszcza dyslektyków;
- zestawianie zjawisk gramatycznych języka polskiego z językiem niemieckim: wskazywanie podobieństw i różnic zapobiega błędom interferencyjnym;
- przeprowadzanie ćwiczeń translacyjnych w relacji: język polski → język obcy;
- stosowanie licznych utrważeń:
 - a) ćwiczenia imitacyjne – wdrożenie ucznia do wypowiedzania danej struktury;
 - b) substytucja – powtarzanie tej samej struktury w innych przykładach;

- c) transformacja – przekształcanie zdań według wzoru;
 - d) przeprowadzanie rozmówek na tematy dotyczące uczniów.
- przeprowadzanie rozmówek z wykorzystaniem wprowadzonych struktur na tematy dotyczące uczniów.

Przykład wprowadzania gramatyki w serii **PERFEKT**.

1 Welches Foto passt? Lies die Sätze, ordne zu und erzähle.
Przeczytaj zdania, dopasuj do nich zdjęcia i opowiedz.

Was haben Eva und Jörg in Hamburg gemacht?

- Foto ?** Eva und Jörg sind nach Hamburg geflogen.
- Foto ?** Sie sind in die neue Elbphilharmonie gegangen.
- Foto ?** Eva hat in der Speicherstadt ein Souvenir gekauft.
- Foto ?** Jörg hat Labskaus probiert – das ist eine Hamburger Spezialität.

2 2.31 Was passt in die Lücken? Lies die E-Mail von Eva und ordne zu. Hör dann zu und kontrolliere. Przeczytaj maila od Ewy i uzupełnij go podanymi wyrazami. Następnie posłuchaj nagrania i sprawdź rozwiązanie.

[nach • Hafen • aus • Souvenir • mit • Spezialität]

INFO LANDESKUNDE

Labskaus isst man in Norddeutschland.
Es hat über 3500 Kalorien. Es schmeckt nicht jedem.

3 Finde in der E-Mail die Sätze im Perfekt und ordne zu.
Znajdź w mailu zdania w czasie przeszłym Perfekt i przyporządkuj je odpowiednio.

Infinitiv	Perfekt (<i>sein</i> + Partizip II)
zurück kommen	sind ... zurückgekommen
fahren	?
fliegen	?
an kommen	?
auf stehen	?
gehen	?
Infinitiv	Perfekt (<i>haben</i> + Partizip II)
gefallen	hat ... gefallen
essen	?
schlafen	?
ein kaufen	?
aus suchen	?
...	?

Kommunikacja
Opisuję w mailu wyjazd weekendowy.

Liebe Gabi,
Wir sind gerade aus Hamburg zurückgekommen. Ich bin mit Jörg ¹ ? Hamburg gefahren. Alles hat gut geklappt. Und Hamburg hat mir wirklich gut gefallen. Wir sind mit dem Flugzeug geflogen. Der Flug war kurz und wir sind gut angekommen. Vom Flughafen in die Stadt sind wir ² ? der S-Bahn gefahren. Das Hostel war wunderschön, aber gar nicht teuer. Wir hatten im Hostel ein Frühstücksbüfett, da haben wir immer viel gegessen. Jörg hat einmal Labskaus probiert – das ist eine Hamburger ³ ? . Aber das hat ihm nicht geschmeckt. Wir haben nicht lange geschlafen. Wir sind extra früh aufgestanden. Deshalb haben wir in Hamburg viel gesehen. Zuerst sind wir in die neue Elbphilharmonie gegangen, dann haben wir die Speicherstadt und den ⁴ ? gesehen. Wir haben schon ein bisschen eingekauft. Ich habe auch ein super ⁵ ? ausgesucht – eine Tasche. Auf der steht: „Ich bin ⁶ ? Hamburg – nicht aus Zucker.“ Na ja, es hat ein paar Mal stark geregnet!

Liebe Grüße
Eva

Przykład wprowadzania gramatyki w serii **Infos aktuell**.

Ben,
ich kann heute Nachmittag nicht. Ich muss zu Hause bleiben. Für morgen muss mein Referat in Bio fertig sein. Morgen Nachmittag ist es auch schlecht. Da kommt Onkel José zu Besuch. Weißt du, der aus Spanien. Er besucht uns so selten. Kannst du nicht Anika fragen? Sie möchte den Film bestimmt sehen. Sie muss heute nicht für Bio lernen. Oder kannst du zwei Tage warten? Der Film läuft am Mittwoch auch noch.
Grüße
Ariane

1 Lies die E-Mail und nenne den richtigen Vorschlag.
Przeczytaj e-mail i powiedz, która propozycja odpowiada Ariane.

- A Gehen wir ins Theater?
- B Gehen wir ins Kino?
- C Gehen wir ins Einkaufszentrum?

2 A Lies die E-Mail noch einmal. Finde alle Formen von **müssen** und **können**. Zeichne die Tabelle ins Heft und ergänze sie.

Przeczytaj e-mail jeszcze raz. Znajdź wszystkie formy czasowników *müssen* i *können*. Przerysuj tabelę do zeszytu i ją uzupełnij.

Die Modalverben *müssen*, *können*

ich	<input type="text"/> / <input type="text"/>	wir	müssen / können
du	musst / <input type="text"/>	ihr	müsst / könnt
er / sie / es	<input type="text"/> / kann	sie / Sie	müssen / können

Grammatikregel Ü.2, S.40

B Ergänze die Sätze mit den Verbformen aus der Tabelle in der Aufgabe 2A. Schreibe die Sätze ins Heft.

Uzupełnij zdania odpowiednimi formami czasowników z tabeli z zadania 2A. Zdania zapisz w zeszytcie.

- 1 Es tut mir leid. Ich heute nicht.
- 2 Das geht nicht. Er ein Referat schreiben.
- 3 Schade, aber heute wir zu Hause bleiben.
- 4 du morgen auch nicht?
- 5 ihr morgen auch lernen?

C Ergänze die Sätze mit passenden Verben. Schreibe die Sätze ins Heft.

Uzupełnij zdania pasującymi czasownikami. Zdania zapisz w zeszytcie.

- 1 Wir können den Film auch am Mittwoch .
- 2 Müsst ihr heute ins Schwimmbad ?
- 3 Er muss heute zu Hause .
- 4 Du kannst das Buch auch am Abend .

5.5.3. Techniki pracy nad działaniami / sprawnościami językowymi

RECEPCJA (rozumienie ze słuchu / rozumienie tekstu czytanego)

W naturalnym przyswajaniu języka rozumienie ze słuchu jest umiejętnością prymarną, otwierającą na kształcenie pozostałych umiejętności. W nauczaniu języka obcego jest również bardzo istotne, by uczeń mógł aktywnie posługiwać się językiem. Dlatego powinien najpierw skupić się na jego recepcji. Temu służy cała gama ćwiczeń, m.in.:

- dobieranie słów, wypowiedzi, materiału wizualnego do przeczytanych / usłyszaných informacji;
- nanoszenie informacji, danych, symboli, piktogramów np. na plan miasta;
- odnajdowanie określonych informacji, odnajdowanie słów kluczy, określanie głównej myśli usłyszanego / przeczytanego tekstu;
- udzielanie odpowiedzi na pytania do przeczytanego / usłyszanego tekstu;
- ustalanie kolejności poszczególnych fragmentów tekstu;
- dyktando, w tym wizualne;
- tłumaczenie ustne / pisemne;
- tworzenie / dopasowywanie nagłówków do poszczególnych fragmentów tekstu;
- rozwiązywanie zadań w/w, na dobieranie oraz p/f.

Zgodnie z zaleceniami zawartymi w podstawie programowej należy uczniom zapewnić kontakt z autentycznym językiem. Warto zadbać, by ćwiczenia na rozumienie ze słuchu odbywały się z wykorzystaniem różnych źródeł i lektorów, nie tylko nagrań z podręcznika. Świetną okazją ku realizacji tego postulatu jest udział uczniów w wymianie międzynarodowej i realny kontakt z językiem.

Przykład ćwiczenia na recepcję w serii **PERFEKT**.

2 **2.01 Welche Antwort passt? Ordne die die Sätze zu, dann hör zu und kontrolliere.** Dopasuj odpowiedzi do pytań, posłuchaj dialogów i sprawdź rozwiązanie.

a Ich weiß noch nicht. Ich rufe dich noch an, okay?
b Nein, danke. Ich habe keine Lust. Und ich mache gerade eine Diät.
c Um acht? Ja, gerne. Bis dann.
d Ja, klar! Gute Idee! Ich mag die neue Einkaufsgalerie.

1 ■ Hallo! Gehen wir shoppen? Hast du Zeit?
 ■ ?_?

2 ■ Grüß dich! Gehen wir heute Abend um acht schwimmen?
 ■ ?_?

3 ■ Servus! Am Samstag macht Johann eine Party. Kommst du mit?
 ■ ?_?

4 ■ Hi! Hast du Lust auf Eis?
 ■ ?_?

Przykład ćwiczenia na recepcję w serii **Infos aktuell**.

2 **Höre den ersten Teil der Radiosendung und ergänze die Sätze über den Musiker. Schreibe die Lösung ins Heft.**
 Posłuchaj pierwszej części audycji radiowej i uzupełnij informacje o muzyku. Wykorzystaj podane poniżej czasowniki. Rozwiązanie zapisz w zeszytcie.

imitieren • sein • musizieren • präsentieren

- 1 Alberto _____ seit neun Jahren Beatboxer.
- 2 Sein Vater kann die Stimme von Micky Mouse super _____.
- 3 Er und sein Vater _____ gern zusammen.
- 4 Alberto _____ sein Talent in der Show „Supertalent“.

3 **Was sagen die Juroren? Höre den zweiten Teil der Radiosendung und notiere im Heft die Adjektive.**
 Jak oceniają występ Alberto jurorzy programu „Mam talent“? Posłuchaj drugiej części audycji i w zeszytcie zanotuj przymiotniki.

positive Meinung: _____ ?

negative Meinung: _____ ?

PRODUKCJA (mówienie / pisanie)

Typy ćwiczeń na rozwijanie produktywnej znajomości języka to m.in.:

- odgrywanie ról;
- parafrazowanie;
- prowadzenie dyskusji i argumentowanie;
- przedstawianie i interpretowanie wydarzeń przedstawionych na ilustracji / w tekście;
- opisywanie osób, obiektów, miejsc, wydarzeń, drogi;
- tworzenie różnych rodzajów tekstów;
- streszczanie różnych rodzajów tekstu;
- przekształcanie tekstów;
- opowiadanie / pisanie historyjek.

Przykład ćwiczeń na produkcję w serii **PERFEKT**.

3 Ordnet die Dialoge und spielt sie in Paaren. Uporządkujcie dialogi, a następnie odegrajcie je w parach.

1 ? Jonas, kannst du ausgehen?
Johann macht heute eine Party.

2 ? Servus, Britta! Gehen wir heute Abend schwimmen?

a Nein, das geht nicht. Wir müssen noch einkaufen.
b Nein, ich kann leider nicht. Ich muss noch lernen.
c Eine Party? Du, ich kann nicht. Ich muss am Abend zum Training fahren.

3 ? Marie, Fiona, wir gehen gleich Pizza essen. Kommt ihr mit?

4 UND DU? Schreib eine Nachricht an deine Freundin/deinen Freund. Napisz wiadomość do koleżanki/kolegi.

- 1 Poinformuj koleżankę/kolegę, że masz ochotę na małą przekąskę lub na coś słodkiego.
- 2 Zaproponuj jej/jemu wspólne wyjście.
- 3 Podaj miejsce i termin spotkania.

Przykład ćwiczeń na produkcję w serii **Infos aktuell**:

4 A Was machst du nach der Schule? Macht in Gruppen eine Umfrage. Verwendet den angegebenen Wortschatz. Co robisz po szkole? Przeprowadźcie w grupach ankietę. Wykorzystajcie podane słownictwo.

Was machst du nach der Schule?

sich mit Freunden treffen • Sport machen •
ins Kino gehen • Hausaufgaben machen •
in einen Sprachkurs gehen • Musik hören •
ins Schwimmbad gehen • Fußball oder Tennis spielen •
Computerspiele spielen • ...

Wie oft ...?

sehr oft • manchmal • selten • nie •

B Präsentiert die Ergebnisse eurer Umfragen in der Klasse.

Przedstawcie w klasie wyniki waszych ankiet.

- ... Personen ... sehr oft / manchmal / selten / nie ...

6 Schreibkompetenz Schreibe eine Anzeige nach der Anweisung ins Heft.
Napisz w zeszytcie ogłoszenie zgodnie z poleceniem.

Podczas pobytu na stypendium w Berlinie chcesz zacząć aktywnie uprawiać sport i potrzebujesz sprzętu.

Napisz ogłoszenie, w którym podajesz:

- jaki sprzęt chcesz kupić;
- jakie powinien mieć cechy;
- jaką kwotę jesteś w stanie zainwestować;
- jak można się z tobą skontaktować.

DOSKONALENIE TECHNIKI CZYTANIA

W niniejszym programie przyjęto, że uczniowie po dwuletnim okresie nauki języka niemieckiego w szkole podstawowej opanowali **technikę** czytania w języku niemieckim. Jeśli jednak nauczyciel stwierdzi braki w tym zakresie, nie powinien zapomnieć, że nauczenie uczniów poprawnego czytania w języku obcym może przesądzić o ich sukcesie edukacyjnym. W języku niemieckim zasady fonetyczne są dla polskiego ucznia dość skomplikowane ze względu na cechy dystynktywne, takie jak np. długość głóska. W celu nauczenia uczniów rozpoznawania relacji: głóska – litera zaleca się ćwiczenia:

- fonetyczno-akcentuacyjne na wyizolowanych wyrazach;
- antyregresyjne z wykorzystaniem słów podobnych do siebie, różnicowanie wyrazów;
- wykorzystujące zjawisko antycypacji;
- imitacyjne z wykorzystaniem zapisu na płycie CD;
- w czytaniu z podziałem na role oraz inne ćwiczenia.

5.6. Formy socjalne pracy na lekcji

Formy organizacyjne nauczania są uzależnione m.in. od stawianych celów kształcenia, liczebności grupy, możliwości czasowych, miejsca, a nawet zasobów materialnych szkoły czyli dostępu do pomocy dydaktycznych.

W toku procesu dydaktycznego nauczyciel może promować lub nie – interakcję między uczniami poprzez zadania sprzyjające indywidualizacji pracy uczniów, konkurencji między uczniami lub współpracę między nimi. Wiele badań naukowych wskazuje na walory podejścia promującego interakcję i walory pozytywnej współzależności. Metody i techniki zakładające uczenie się we współpracy nie wykluczają jednak innych form socjalnych. W niniejszym programie zaleca się stosowanie wszystkich znanych form socjalnych, adekwatnie do stawianych celów i potrzeb:

- **lekcja frontalna (wykład nauczyciela, referat ucznia, pogadanka nauczyciela z klasą)** – zalecana zwłaszcza w sytuacji podawania wiedzy, uściślenia, wyjaśniania, prezentacji nowych zagadnień leksykalnych czy gramatycznych;
- **praca w grupach** – zalecana do realizacji miniprojektów i projektów, opracowywanie kwestii problemowych;
- **praca w parach** – zalecana do imitowania sytuacji, przeprowadzania dialogów, odgrywania ról w scenkach rodzajowych, szczególnie cenna forma pracy – w interakcji z kolegą lub koleżanką zanika strach przez oceną ze strony nauczyciela, bariera językowa zostaje

pokonana;

– **praca indywidualna** – ćwiczenia utrwalające, praca z tekstem, sprzyja indywidualizacji nauki.

Ze względu na różne preferencje uczniów należy stosować urozmaiczone formy socjalne, pamiętając jednak, że tylko systematyczne wdrażanie metod i technik kooperatywnego uczenia się pozwoli uczniom rozwinąć kompetencje społeczne, przy jednoczesnej realizacji celów przedmiotowych.

5.7. Przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego

Uczniowie realizujący podstawę programową (wariant III.2.) nie posiadają – w toku realizacji programu opartego na zapisach tego wariantu – umiejętności wymaganych na egzaminie maturalnym z języka obcego nowożytnego. Ewentualne przygotowanie do egzaminu będzie wymagało od nich dodatkowego zaangażowania oraz nakładów czasowych i innych pozalekcyjnych form nauki języka niemieckiego.

5.8. Klimat efektywnej współpracy na lekcji

Niezależnie od preferowanego i stosowanego przez nauczyciela repertuaru metod i technik nauczania, najistotniejszą kwestią jest relacja między uczniem a nauczycielem, czyli ich wzajemna sympatia¹⁴. Podczas lekcji należy zadbać o życzliwą atmosferę, zapewnienie uczniom poczucia bezpieczeństwa, przyznanie im prawa do błędów, stworzenie pola do realizacji ich indywidualnych potrzeb i pomysłów. Lekcja powinna być zachętą i zaproszeniem do zainteresowania się samodzielną nauką języka niemieckiego w przyszłości. Ważne jest zatem emocjonalne zaangażowanie ucznia w proces dydaktyczny poprzez budowanie pozytywnych relacji rówieśniczych oraz rozbudzanie ciekawości poznawczej. Motywacja wewnętrzna ucznia ukierunkowana na przedmiot powinna być wzmacniana przez nauczyciela w wyniku stosowania atrakcyjnych dla ucznia form i środków pracy na lekcji. Zaleca się wykorzystanie gier i zabaw językowych, wykorzystanie IT, multimediiów: w tym programów komputerowych, wideo, stron internetowych, telewizji niemieckojęzycznej, słuchowisk radiowych, różnorodnych materiałów ikonograficznych związanych z niemieckojęzycznym obszarem językowym, nawiązanie kontaktów z rówieśnikami z Niemiec np. za pomocą programu *E-twinning*¹⁵, wymiany międzynarodowe, spotkania w klubach i / lub na wieczorkach językowych organizowanych w szkole.

¹⁴ Parafraza słów prof. Manfreda Spitzera.

¹⁵ Zob. <http://www.etwinning.pl>

6. Sposoby indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz od warunków, w których program będzie realizowany

Zgodnie z *Rozporządzeniem o ocenianiu, klasyfikowaniu i promowaniu uczniów* § 6 ust. 1. każdy nauczyciel jest obowiązany indywidualizować pracę z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

Również inne rozporządzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej, w tym o organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, regulują kwestie związane z indywidualnymi potrzebami uczniów. Indywidualizacji wymaga praktycznie każdy uczeń, kwestią jest tylko jej zakres. Innego wsparcia potrzebują dyslektycy czy uczniowie zdolni, a jeszcze innego – uczniowie zaniechani wychowawczo przez rodzinę bądź uczniowie niepełnosprawni (słabo słyszący, słabo widzący, upośledzeni w stopniu lekkim), nieakceptowani przez zespół klasowy itd.

Potrzeba indywidualizacji wynika nie tylko z powyżej wymienionych – na języku obcym będą to dodatkowo: zróżnicowany poziom językowy uczniów, tempo pracy, poziom motywacji, wielkość grupy, a nawet płeć czy różne preferencje sensoryczne / modalność. Rolą nauczyciela jest zdiagnozować i w miarę możliwości dostosować:

- 1) treści merytoryczne;
- 2) metody nauczania lub techniki pracy;
- 3) czas pracy – skrócenie lub wydłużenie;
- 4) sposób lub formę wykonania zadania, np. utrudnianie / ułatwianie zadań, zadania o mniej / bardziej złożonych celach.

Z mojego doświadczenia wynika, że nauczycielom najtrudniej jest dostosować treści merytoryczne, skoro każdego ucznia obowiązuje ta sama podstawa programowa. Jeśli np. realizujemy temat, w ramach którego została przewidziana praca z długim i trudnym tekstem, to możemy:

- a) podzielić go na fragmenty;
- b) rozdać uczniom słabszym, którzy wymagają pomocy, karteczki ze słowniczkiem do tekstu;
- c) zastosować metodę odwróconej klasy, tzn. zalecić uczniom zapoznanie się z tekstem w domu, zanim przystąpimy do jego realizacji na lekcji;
- d) zastosować technikę *reziprokes Lesen*;
- e) inne.

W ramach pracy nad rozumieniem tekstu zaleca się asymilowanie jego treści z już znanymi zjawiskami, wyjaśnienie uczniom znaczenia słów – kluczy. Uczniowie, dla których tekst nie stanowi wyzwania intelektualnego, mogą w tym samym czasie zajmować się np. tworzeniem pytań do tekstu, parafrazowaniem tekstu, wyszukiwaniem informacji pogłębiających lub udzielaniem odpowiedzi na pytania. Inną formą indywidualizacji jest również stosowanie nauczania dwustopniowego, w którym nauczyciel oferuje uczniom dwa rodzaje zadań: zadania podstawowe dla wszystkich uczniów i zadania trudniejsze dla tych, którzy wykonają zadania podstawowe. Podczas wykonywania zadań podstawowych nauczyciel monitoruje przebieg pracy, a następnie sprawdza jej poprawność. Jeżeli zadania podstawowe zostały

wykonane poprawnie, daje nowe zadania tym uczniom, którzy już skończyli zadania z pierwszej puli. Nie należy zapominać, że dostosowanie nie znaczy obniżenia wymagań, tzn. jeśli podstawa programowa zakłada realizację określonego zakresu tematycznego, to nawet ucznia z hiperdysleksją ten zakres obowiązuje. Można go zrealizować w minimalnym wymiarze, zrezygnować z trudniejszego słownictwa lub zrealizować tematykę na łatwiejszych tekstach.

Oprócz indywidualizacji realizowanej w toku lekcji zaleca się również indywidualizację prac domowych poprzez np.

- proponowanie uczniom dwóch wersji zadania domowego (łatwiejsza i trudniejsza – do wyboru): uczniowie zdolniejsi mogą wykonywać obie wersje zadania;
- oferowanie uczniom różnych zadań – do wyboru;
- oferowanie uczniom możliwości wyboru formy, w której przedstawią zadanie, np. praca pisemna, prezentacja, plakat.

Narzędziem ułatwiającym stosowanie indywidualizacji jest tablica interaktywna, z funkcjami typu kurtyna, podkreślenie, możliwość dodawania dopisków, zapisania toku lekcji i użycie zapisu do powtórki.

Uczniom o zróżnicowanych potrzebach sprzyjają również:

- materiały odwołujące się do wielu zmysłów – POLISENSORYCZNOŚĆ;
- zadania / prace oparte na zainteresowaniach;
- zadania bazujące na mocnych stronach jednostek;
- dostosowanie wymagań do możliwości – stopień trudności zadania powinien narastać wprost proporcjonalnie do wzrostu zainteresowań i możliwości wykonania go przez ucznia;
- odpowiednie formułowanie zadań o rozbudowanej strukturze: raczej krótkie, pierwsza część łatwa lub odwołująca się do treści znanych uczniom, by na wstępie zadania doświadczyli oni sukcesu.

6.1. Praca z uczniem zdolnym

Gdy skupiamy się na pomocy uczniom ze zdiagnozowanymi przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną lub z widocznymi deficytami, łatwo możemy przeoczyć potrzeby uczniów zdolnych. Świadczą o tym przypadki diagnoz / badań, w których stwierdzano regres u uczniów ze stosunkowo wysokimi notami „na wejściu”. To potwierdza, że nauczyciele skupiają się i pracują z uczniami o mniejszych umiejętnościach językowych, być może wyrównują poziom w grupach, ale dzieje się to kosztem postępu uczniów zdolnych. Aby zapobiec takiej sytuacji, należy wyjść z założenia, że w każdej grupie znajdziemy ucznia, który wyróżnia się pozytywnie na jej tle. Co zatem zrobić, aby go nie zaniedbać? Oto lista proponowanych działań:

- stworzenie bazy uczniów o najwyższych kompetencjach językowych w każdej grupie;
- monitoring ich postępów;
- indywidualizacja pracy z uczniem zdolnym w zakresie treści, metod pracy i form zadań;
- organizacja konkursów (międzyszkolnych, między województwami) dla uczniów o ponadprzeciętnych umiejętnościach językowych;
- oferta kół językowych oraz poświęcenie dodatkowego czasu właśnie tej grupie uczniów;

– zorganizowanie współpracy na platformach internetowych, tak by uczniowie mogli wykonywać dodatkowe zadania, np. projektowe;

Dorym rozwiązaniem dla takiego ucznia mogłoby okazać się wsparcie w formie mentoringu, tutoring, coachingu, czy też forma edukacji spersonalizowanej. Wszystko zależy od tego, jakiej sfery dotyczy uzdolnienie. Nie należy jednak zapominać, że wsparcie szkoły jest często jedyną możliwością rozwoju dla takiego ucznia.

6.2. Praca z uczniem dysfunkcyjnym, w tym – z syndromem nieadekwatnych osiągnięć szkolnych

Spora część uczniów ma zdiagnozowane dysfunkcje. Każda z nich jest dodatkowym obciążeniem dla ucznia i przeszkodą w swobodnym zdobywaniu przez niego wiedzy i umiejętności językowych, gdyż powoduje np. zaburzenia percepcji, pamięci, koordynacji wzrokowo-słuchowej, ruchowej i przestrzennej, co oznacza często również zaburzenia funkcji językowych lub też ich koordynacji.

Uczeń z dysleksją przeważnie nie uczy się w taki sposób, w jaki my go uczymy – i nie jest to jego winą. Każdy nauczyciel może pomóc uczniowi z dysleksją i na wielu płaszczyznach:

- psychologicznej, okazując zrozumienie;
- merytorycznej, pomagając w opanowaniu umiejętności językowych.

Technicznie rzecz biorąc, eksperci tematu¹⁶ zalecają posadzenie ucznia blisko biurka. Sprzyja to koncentracji jego uwagi, ośmiela do zadawania pytań, gdy czegoś nie rozumie, pomaga nauczycielowi kontrolować pracę ucznia, np. sprawdzić, czy nadaża on z pisaniem.

Inne rozwiązania, które mogą pomóc w określonych sytuacjach, to np.

- 1) pozwolenie uczniowi, który ma kłopoty z ortografią lub pisaniem, na pisanie ołówkiem (uczeń ma wtedy poczucie, że zawsze może poprawić, to co napisał);
- 2) nieodpytywanie na forum klasy ucznia słabo czytającego, a w razie ciężkiej dysleksji – pozwolenie na korzystanie z książek mówionych;
- 3) pozwolenie na stałe korzystanie ze słownika ortograficznego (także w trakcie pracy klasowej);
- 4) pozwolenie uczniom z dysgrafią na nagrywanie wykładu nauczyciela i odrabianie zadań z pomocą komputera;
- 5) niewyrywanie do natychmiastowej odpowiedzi (dyslektycy mają problem z szybkim przypominaniem sobie terminów, dat, słówek, długich ciągów, sekwencji, reakcji itp.);
- 6) wydłużenie czasu na wykonywanie zadań (dyslektycy pracują wolniej) oraz stosowanie większej ilości przerw (dyslektycy szybciej się męczą);
- 7) zastąpienie dyktand pisaniem z pamięci;
- 8) nauczanie nowych pojęć na konkretnych przykładach;
- 9) odnoszenie materiału do życia codziennego i doświadczeń ucznia;
- 10) ocenianie prac pisemnych pod względem merytorycznym, a nie – ortograficznym;
- 11) stosowanie nauczania polisensorycznego angażującego jak najwięcej zmysłów;
- 12) przygotowanie sprawdzianów w formie testów: wyboru lub z lukami;

¹⁶ Zob. prace prof. Marty Bogdanowicz i / lub dr Anny Jurek.

- 13) pisanie większą czcionką, z większymi odstępami, niejustowanie tekstów, stosowanie czcionki Arial;
- 14) pokazywanie uczniom strategii uczenia się;
- 15) powtarzanie np. metodą twierdzeń fundamentalnych;
- 16) chwalenie, nagradzanie, wzmacnianie wiary we własne siły;
- 17) motywowanie do lepszych osiągnięć (wysokie oczekiwania wpływają na podwyższenie osiągnięć);
- 18) indywidualizowanie, tzn. dostosowywanie metod pracy i treści do możliwości psychofizycznych ucznia;
- 19) traktowanie prac pisemnych i ustnych równoważnie;
- 20) stosowanie pracy w parach (w relacji z kolegami zanika strach oceny);
- 21) zlecenie aktywności w domu – systematyczne ćwiczenia;
- 22) rezygnacja z nacisku na ocenianie i naukę fonetyki;
- 23) konstruktywna informacja zwrotna – wskazanie, co i jak uczeń może poprawić;
- 24) stwarzanie sytuacji, w których uczeń będzie mógł odnieść sukces na swoją miarę – będzie mógł swobodnie wypowiedzieć się i być wysłuchany;
- 25) zorganizowanie pomocy koleżeńskiej.

Uczniowie z dysleksją muszą włożyć o wiele więcej pracy i trudu, by nauczyć się tego samego, co ich rówieśnicy bez zaburzeń recepcji. Jeśli jednak ta wytężona praca nie przekłada się na pozytywne osiągnięcia w szkole, zniechęcają się, tracą wiarę we własne możliwości, ich samoocena spada. Tacy uczniowie, mimo dobrych możliwości intelektualnych, nie mają wyników adekwatnych do swoich możliwości, mówimy wtedy o uczniach z zespołem nieadekwatnych osiągnięć szkolnych. Dla tej grupy uczniów jest potrzebne szczególne wsparcie, zwłaszcza ze strony pedagoga i / lub psychologa. Zadaniem nauczyciela przedmiotu jest jednak takie planowanie pracy, by umożliwić uczniowi sukces: np. przez gradację trudności zadań w teście.

6.3. Kształtowanie kk – przykładowe scenariusze lekcji

1. Temat: Berufe – czynności wykonywane w pracy

Cel:

Uczeń opowiada o czynnościach wykonywanych w pracy przez przedstawicieli poszczególnych zawodów.

Treści lekcji:

- 1) Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych w zakresie tematu: nazwy zawodów, czynności wykonywane przez przedstawicieli poszczególnych zawodów.
- 2) Uczeń nazywa zawody.
- 3) Uczeń opisuje czynności wykonywane w pracy.
- 4) Uczeń poprawnie stosuje formy czasownika osobowego w 3. os. l. poj.
- 5) Uczeń współpracuje w parze / grupie (kk społeczna).
- 6) Uczeń wykorzystuje informacje z internetu (kk cyfrowa).

Material nauczania:**A. wprowadzany:** nazwy zawodów, nazwy czynności wykonywanych w pracy**Pomoce dydaktyczne:**

- kartki A5 z przygotowanymi nazwami zawodów
- kartka A3 z literami alfabetu
- komputer z dostępem do internetu, strona: www.beroobi.de

Formy socjalne:

praca w plenum, grupach, parach, praca indywidualna

Przebieg zajęć (według modelu E-E-A: Einstieg: pkt 1–2, Erarbeitung: pkt 3–4, Anwendung: pkt 5–7)

	Czynności nauczyciela i uczniów	Forma socjalna	Uwagi metodyczne
1.	Nauczyciel wita uczniów, sprawdza obecność, podaje cel lekcji.	praca w plenum	
2.	Aktywizacja wiedzy: nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy, każda grupa otrzymuje kartkę A3 z literami alfabetu, uczniowie w grupach dopisują do każdej litery nazwę zawodu (czas 10 minut). Zwycięża grupa, która wypisze najwięcej nazw zawodów.	praca w grupach	Grupy powinny liczyć 4–5 osób.
3.	Następnie uczniowie dobierają się w pary. Uczniowie losują jedną kartkę z nazwą zawodu przygotowaną przez nauczyciela. A następnie, korzystając ze strony www.beroobi.de , przygotowują na odwrocie wylosowanej kartki krótki opis zawodu: uwzględniają czynności wykonywane w danym zawodzie oraz miejsce/a pracy. Nauczyciel (ewentualnie – uczeń wyróżniający się kompetencjami językowymi) poprawia informacje przygotowane przez uczniów.	praca w parach	Uczniom mniej samodzielnie językowo można przygotować rozsypankę – zdania dotyczące różnych zawodów, uczeń musi znaleźć informacje pasujące do wylosowanego zawodu.
4.	Nauczyciel zbiera przygotowane kartki, tasuje je jak karty do gry, kładzie opisem do góry, dzieli klasę na dwie grupy. Przedstawiciele grup kolejno biorą kartkę,	praca w grupach	Należy zadbać, by w grupach znaleźli się

	odczytują informacje o zawodzie, grupa zgaduje nazwę zawodu. Zwycięża grupa, która zgadnie więcej zawodów.		uczniowie o zróżnicowanym potencjale.
5.	Nauczyciel pyta uczniów, jaki zawód chcieliby wykonywać w przyszłości i dlaczego.	praca w plenum – łańcuszek	
6.	Nauczyciel proponuje chętnym uczniom wykonanie zadania domowego: a) przygotowanie krzyżówki, w której hasłami będą nazwy zawodów; b) przygotowanie wykreślanki literowej z nazwami zawodów; c) napisanie spotu reklamowego dla wybranego zawodu.	praca indywidualna	
7.	Na podsumowanie nauczyciel prosi uczniów o zapisanie z pamięci wszystkich słówek, których nauczyli się oni podczas tej lekcji.	praca indywidualna	

2. Temat: Mein Vorstellungsgespräch – przygotowanie do rozmowy o pracę

Cel:

Uczeń uczestniczy w rozmowie o praktykę / pracę.

Treści lekcji:

- 1) Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych w zakresie tematu: człowiek – cechy charakteru, kompetencje, umiejętności.
- 2) Uczeń rozpoznaje kontekst i myśl główną oglądanego filmu.
- 3) Uczeń udziela informacji o swoich umiejętnościach i kompetencjach.
- 4) Uczeń współpracuje w parze / grupie (kk społeczna).
- 6) Uczeń wykorzystuje informacje z internetu (kk cyfrowa).

Materiał nauczania:

A. wprowadzany: pytania pracodawcy

B: utrwalany: nazwy cech charakteru, kompetencji, umiejętności, części garderoby

Pomoce dydaktyczne:

- www.youtube.com/watch?v=YAbpmkqn6JE&t=9
- kartki do flipcharta, flamastry
- komputer z dostępem do internetu, telefony, słowniki

Formy socjalne:

praca w plenum, grupach, parach, praca indywidualna

Przebieg zajęć (według modelu E-E-A: Einstieg: pkt 1–2, Erarbeitung: pkt 3–4, Anwendung: pkt 5–6)

	Czynności nauczyciela i uczniów	Forma socjalna	Uwagi metodyczne
1.	Nauczyciel wita uczniów, sprawdza obecność, podaje cel lekcji.	praca w plenum	
2.	Aktywizacja wiedzy: nauczyciel prezentuje uczniom dwukrotnie film: www.youtube.com/watch?v=YAbpmkqn6JE&t=9 i prosi, by uczniowie udzieli odpowiedzi na pytania: 1) <i>Was für eine Situation sehen wir im Film?</i> 2) <i>Wo findet das Gespräch statt?</i> 3) <i>Welche Personen sehen wir im Film?</i> 4) <i>Was hat der Junge falsch gemacht?</i> Następnie nauczyciel prosi o porównanie, przedyskutowanie i uzupełnienie w parach swoich odpowiedzi. Odpowiedzi są prezentowane na forum.	praca indywidualna, praca w plenum	
3.	Nauczyciel dobiera uczniów czwórkami i przedstawia im hipotetyczną sytuację. Twój kolega lub twoja koleżanka ubiega się o pracę w wydawnictwie Springer. Zastanów się, jak ta osoba powinna się przygotować do rozmowy kwalifikacyjnej. Praca techniką <i>Placement</i> : 1) <i>Wie soll er / sie sich zum Vorstellungsgespräch anziehen?</i> 2) <i>Wie soll er / sie sich benehmen?</i> 3) <i>Welche Frage kann die Kommission stellen?</i> 4) <i>Von welchen Kompetenzen / Qualifikationen soll er / sie der Kommission sagen?</i>	praca w grupach	Technika <i>Placement</i> jest opisana w programie.
4.	Wszystkie grupy wpisują przygotowane przez siebie pytania komisji na plakat, który nauczyciel wiesza w widocznym miejscu. Uczniowie dobrani w pary zastanawiają się nad odpowiedziami na pytania, a następnie przygotowują dialog do scenki <i>Mein Vorstellungsgespräch</i> . Po konsultacji dialogu z nauczycielem uczniowie przygotowują się do odegrania scenek.	praca w parach	Nauczyciel jest do dyspozycji uczniów. Uczniowie mogą również korzystać z zasobów internetu (słownik, tłumacz).
5.	Uczniowie odgrywają scenki, ich koledzy formułują	praca w	Scenki mogą

	ocenę koleżeńską przygotowanej scenki zgodnie z kryteriami wcześniej ustalonymi na forum i zapisanymi na tablicy.	plenum	też zostać utrwalone telefonem komórkowym i odtworzone. Ocena koleżeńska zgodna z kryteriami oceniania koleżeńskiego.
6.	Uczniowie metodą burzy mózgów przygotowują rady dla osoby, którą czeka rozmowa o pracę.	plenum	

3. Temat: Atemlos durch die Nacht – praca z clipem piosenki Helene Fischer

Cel:

Uczeń wyraża opinię o muzyce i piosenkarce.

Treści lekcji:

- 1) Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych w zakresie tematów: rodzaje muzyki (nazwy gatunków), wyrażanie opinii
- 2) Uczeń nazywa rodzaje muzyki.
- 3) Uczeń wyraża opinię na temat muzyki.
- 4) Uczeń rozumie wybrane frazy tekstu.
- 5) Uczeń współpracuje w parze (kk społeczna).
- 6) Uczeń wyraża swoje upodobania (kk ekspresja kulturalna).

Materiał nauczania:

A. wprowadzany: nazwy rodzajów muzyki, słownictwo

B: utrwalany: zwroty służące wyrażaniu opinii

Pomoce dydaktyczne:

– zdjęcie Helene Fischer: www.facebook.com/helenefischer.official/

– clip piosenki „Atemlos durch die Nacht”: www.youtube.com/watch?v=haECT-SerHk

Formy socjalne:

praca w plenum, grupach, parach, praca indywidualna

Przebieg zajęć (według modelu E-E-A: Einstieg: pkt 1–2, Erarbeitung: pkt 3–6, Anwendung: pkt 7)

	Czynności nauczyciela i uczniów	Forma socjalna	Uwagi metodyczne
1.	Nauczyciel wita uczniów, sprawdza obecność, podaje cel lekcji.	praca w plenum	
2.	Aktywizacja wiedzy: nauczyciel pyta uczniów: 1) <i>Welche Musik hörst du gern? Warum?</i> 2) <i>Wie heißt dein Lieblingssänger/in?</i> 3) <i>Wie heißt deine Lieblingsband?</i>	praca w plenum	
3.	Nauczyciel zapisuje na tablicy rodzaje muzyki: <i>Pop, Rap, Rock, Country, Hip-Hop, Opernmusik, Volksmusik, Schlager</i> . Następnie nauczyciel prezentuje króciutkie fragmenty reprezentatywne do rodzajów muzyki (należy je wybrać wcześniej, np. na kanale Youtube) i prosi uczniów o wskazanie, jaki to rodzaj muzyki. Po czym uczniowie wyrażają opinię o poszczególnych rodzajach muzyki według schematu: – <i>Wie findest du Rock?</i> – <i>Rock finde ich ...</i>	praca w plenum	Wyrażanie opinii można zrealizować w formie <i>Kugellager / Reißverschluss</i> . W przypadku grupy słabszej językowo należy przypomnieć zwroty do wyrażania opinii, nauczyciel zapisuje je w dowolnej kolejności i prosi uczniów o ułożenie ich na skali od najbardziej niepozytywnych do najpozytywniejszych.
4.	Nauczyciel pokazuje uczniom zdjęcie Helene Fischer i pyta o ich przypuszczenia: 1) <i>Wie heißt die Sängerin?</i> 2) <i>Woher kommt sie?</i> 3) <i>Welche Art von Musik singt sie?</i> Uczniowie podają swoje przypuszczenia. Następnie nauczyciel mówi krótko o Helene Fischer, by uczniowie zweryfikowali swoje przypuszczenia.	praca w plenum	
5.	Uczniowie oglądają clip z piosenki „Atemlos durch die Nacht” (bez muzyki) i wykonują zadanie prawda /	praca indywidualna	

	falsz: 1) <i>Helene Fischer ist blond.</i> 2) <i>Sie fährt mit einem Taxi.</i> 3) <i>Sie trägt ein blaues Kleid.</i> 4) <i>Sie trinkt roten Wein.</i> 5) <i>Sie küsst viele Männer.</i> 6) <i>Sie fährt ein schwarzes Auto.</i> 7) <i>Sie tanzt viel.</i>		
6.	Uczniowie ponownie oglądają nagranie, tym razem z dźwiękiem. Ich zadaniem jest skreślenie w Bingo wyrazów, które pojawiły się w piosence lub policzenie, ile razy pojawia się w piosence słowo: <i>atemlos</i> .	praca indywidualna	Bingo – w załączeniu
7.	Na podsumowanie każdy uczeń wyraża opinię o Helene, o muzyce i o obejrzanym teledysku: 1) <i>Helene finde ich ...</i> 2) <i>Ihre Musik gefällt mir (nicht) ...</i> 3) <i>Den Videoclip finde ich ...</i>	łańcuszek	

Bingo:

Theater	Kino	Tag	Nacht	ewig
Stadt	Regenschirm	nackt	atemlos	perfekt
Auto	Klubs	Haut	kurz	Straßen
Musik	Tanz	Armee	Zeit	Wein
Liebe	jung	Augen	Pech	Dach

7. Opis zakładanych osiągnięć ucznia

Realizacja celów programu zakłada osiągnięcie poziomu A2+ adekwatnie do realizowanej wersji podstawy programowej – III.2. Poniżej przedstawiono poziom kompetencji A2 według ESOKJ w zakresie pięciu działań językowych. Poziom A2+ oznacza, że w wybranych aspektach uczeń zdobędzie w wyniku realizacji niniejszego programu kompetencje nieco wyższe, niż to przewiduje poziom A2.

Zakładane osiągnięcia są tożsame z wymaganiami szczegółowymi opisanymi w podstawie programowej.

WIEDZA	RECEPCJA	PRODUKCJA	INTERAKCJA	MEDIACJA
Uczeń posługuje się zakresem środków językowych pozwalających mu na realizację działań	SŁUCHANIE: Uczeń rozumie wyrażenia i słowa, związane ze sprawami dla niego ważnymi (np. podstawowe	MÓWIENIE: Uczeń posługuje się ciągiem wyrażeń i zdań, by w prosty sposób opisać swoją rodzinę, innych	REAGOWANIE USTNE: Uczeń bierze udział w zwykłej, typowej rozmowie wymagającej prostej i	PRZETWARZANIE: Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie: – przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach

językowych w wybranych aspektach wszystkich bloków tematycznych wymienionych w podstawie programowej III.2.	informacje dotyczące jego i jego rodziny, zakupów, miejsca i regionu zamieszkania, zatrudnienia). Rozumie główny sens zawarty w krótkich, prostych komunikatach i ogłoszeniach. CZYTANIE: Uczeń czyta bardzo krótkie, proste teksty; znajduje konkretne, przewidywalne informacje w prostych tekstach dotyczących życia codziennego, takich jak ogłoszenia, reklamy, prospekty, karty dań, rozkłady jazdy. Rozumie krótkie, proste listy prywatne.	ludzi, warunki życia, swoje wykształcenie. PISANIE: Uczeń pisze krótkie i proste notatki lub wiadomości wynikające z doraźnych potrzeb, jak również bardzo prosty list prywatny, np. z podziękowaniem za coś.	bezpośredniej wymiany informacji na znane mu tematy. Radzi sobie w bardzo krótkich rozmowach towarzyskich, nawet jeśli nie rozumie wystarczająco dużo, by samemu podtrzymać rozmowę. REAGOWANIE PISEMNE: Uczeń pisze w odpowiedzi na czyjąś wiadomość lub czyjś list krótkie i proste wiadomości wynikające z doraźnych potrzeb, jak również bardzo prosty list prywatny.	wizualnych oraz bardzo prostych tekstach obcojęzycznych w zakresie wskazanych bloków tematycznych (patrz: Wiedza); – przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym; – przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.
<i>Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia związane z życiem codziennym (m.in. podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Porozumiewa się w prostych, rutynowych sytuacjach komunikacyjnych, w których dochodzi do prostej, bezpośredniej wymiany informacji na tematy znane i typowe. Opisuje swoje otoczenie i porusza sprawy związane z głównymi potrzebami życia codziennego¹⁷.</i>				

8. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

„Brak należytej informacji zwrotnej stanowi zarówno dla pojedynczego nauczyciela, jak i systemu oświatowego najpoważniejsze zagrożenie rozwoju”¹⁸. UNESCO dodaje: „[...] celem oceny nie jest oszacowanie wyników kształcenia, lecz uzyskanie nad nim większej kontroli”¹⁹. A zatem jeśli chcemy w pełni „panować” nad procesem kształcenia oraz mieć wpływ na jego kształt i wyniki, powinniśmy przeprowadzać pomiar osiągnięć uczniów, pamiętając, by jego wynik wykorzystywać do udzielenia uczniom informacji zwrotnej pomagającej im się uczyć oraz w celu doskonalenia własnego warsztatu pracy.

¹⁷ Opracowane na podstawie: <http://europass.cedefop.europa.eu/pl/resources/european-language-levels-cefr>

¹⁸ Prof. B. Niemierko.

¹⁹ Cytat z materiałów szkoleniowych: J. Ochendusko, WCDN, Wrocław, 2007/2008.

W prezentowanym programie zakłada się podział wymagań na podstawowe i ponadpodstawowe. Pierwsze – podstawowe, czyli łatwe do opanowania, pewne naukowo, praktyczne, niezbędne do dalszego kształcenia i użyteczne, za których opanowanie uczeń może otrzymać ocenę dostateczną. Drugie – ponadpodstawowe – to te trudne do opanowania, twórcze, teoretyczne, naukowe, za których opanowanie uczeń może otrzymać ocenę dobrą lub wyższą.

Taki podział wymagań na podstawowe (fundament obowiązujący każdego ucznia w grupie) oraz ponadpodstawowe pozwala na stosowanie indywidualizacji i np. nauczania dwustopniowego.

8.1. Podstawa oceniania

Ocenianie ucznia powinno przebiegać zgodnie z zapisami ujętymi w statucie placówki i regulującymi kwestię oceniania wewnątrzszkolnego²⁰. W ramach oceniania przedmiotowego nauczyciel odnosi się do wymagań, które podaje uczniom na początku każdego roku szkolnego, i rozpoznaje poziom i postępy w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności wynikających z wariantu realizowanej podstawy programowej (III.2.). W tym celu na początku klasy pierwszej zaleca się przeprowadzenie diagnozy wstępnej i zbadanie poziomu umiejętności uczniów z drugiego etapu edukacyjnego. Diagnoza wstępna będzie punktem odniesienia dla diagnoz przeprowadzanych w trakcie cyklu. Ocenianiu podlegają osiągnięcia edukacyjne ucznia, tj. stan wiedzy i umiejętności uczniów oraz postępy czynione przez ucznia.

Wymagania edukacyjne podawane na początku każdej klasy powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia (m.in. na podstawie orzeczeń i opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministerstwa Edukacji Narodowej w kwestii oceniania i promowania uczniów, niezależnie od przyjętych w szkole zasad i skali oceniania (np. punktowa, ocena opisowa, średnia ważona), ocenę roczną należy wyrazić w sześciostopniowej skali od 1 do 6.

W wyniku oceniania ma miejsce:

- a) informowanie ucznia, rodzica lub prawnego opiekuna i nauczyciela o poziomie osiągnięć edukacyjnych oraz postępach ucznia;
- b) udzielanie uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu rozwoju, rozwijaniu uzdolnień, pokonywaniu trudności;
- c) motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu.

8.2. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych

Do sprawdzania wiedzy, umiejętności i postępów edukacyjnych ucznia należy stosować różnorodne narzędzia pomiaru, takie jak: **obserwacja ucznia w trakcie zajęć edukacyjnych, udział w ćwiczeniach, testy, sprawdziany, prace pisemne, kartkówki, wypowiedzi ustne, prace domowe, udział w pracach projektowych** oraz inne przewidziane w

²⁰ Ustawa o systemie oświaty, art. 44b.

wewnątrzszkolnych zasadach oceniania. Oceny ucznia są jawne: na prośbę ucznia, jego rodzica lub prawnego opiekuna podlegają uzasadnieniu, a ocenione prace pisemne – wglądowi (na zasadach określonych w Statucie). Każdą ocenę można poprawić w trybie określonym w wewnątrzszkolnych zasadach oceniania. Sprawdziany i ich zakres są zapowiadane z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem, kartkówki z bieżącego materiału nie podlegają tej zasadzie. Sprawdziany, kartkówki lub prace pisemne zapowiadane przez nauczyciela są obowiązkowe. O terminach i zakresie prac domowych nauczyciel informuje na bieżąco. Ocena roczna zostaje ustalona zgodnie z zasadami wewnątrzszkolnego oceniania.

8.3. Wymagania niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen

Ogólne kryteria oceniania należy odnieść do wymagań edukacyjnych sformułowanych dla uczniów w odniesieniu po podstawy programowej III.2.

	POZIOM PODSTAWOWY			POZIOM PONADPODSTAWOWY		
	OCENA NIEDOSTATECZNA	OCENA DOPUSZCZAJĄCA	OCENA DOSTATECZNA	OCENA DOBRA	OCENA BARDZO DOBRA	OCENA CELUJĄCA
		NISKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PODSTAWOWY STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	ŚREDNI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	BARDZO WYSOKI STOPIEŃ SPEŁNIENIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
Wiadomości: środki językowe, fonetyka i ortografia	Uczeń nie spełnia większości kryteriów, by otrzymać ocenę dopuszczającą, tj. nie opanował podstawowej wiedzy i nie potrafi wykonać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela. Braki w wiadomościach i umiejętnościach są na tyle rozległe, że uniemożliwiają mu naukę na kolejnych etapach.	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • zna ograniczoną liczbę podstawowych słów i wyrażeń; • popełnia liczne błędy w ich zapisie i wymowie; • zna proste, elementarne struktury gramatyczne wprowadzone przez nauczyciela; • popełnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne we wszystkich typach zadań, które wykonuje z pomocą nauczyciela. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • zna część wprowadzonych słów i wyrażeń; • popełnia sporo błędów w ich zapisie i wymowie; • zna większość wprowadzonych struktur gramatycznych; • popełnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych w trudniejszych zadaniach. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • zna większość wprowadzonych słów i wyrażeń; • zwykle poprawnie je zapisuje i wymawia; • zna wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne; • popełnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • zna niemalże wszystkie wprowadzone słowa i wyrażenia; • poprawnie je zapisuje i wymawia; • zna i stosuje niemalże wszystkie wprowadzone struktury gramatyczne; • popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne, które zwykle potrafi samodzielnie poprawić. 	Uczeń w wysokim stopniu (95%) spełnia kryteria na ocenę bardzo dobrą.
Umiejętności		Recepcja Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • rozumie 	Recepcja Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • rozumie 	Recepcja Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • rozumie 	Recepcja Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • rozumie 	

		<p>polecenia nauczyciela, w bardzo ograniczonym stopniu rozwiązuje zadania na słuchanie – rozumie pojedyncze słowa;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie ogólny sens przeczytanych tekstów, w ograniczonym stopniu rozwiązuje zadania na czytanie. 	<p>polecenia nauczyciela;</p> <ul style="list-style-type: none"> • częściowo poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie. 	<p>polecenia nauczyciela;</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie. 	<p>polecenia nauczyciela;</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawnie rozwiązuje zadania na czytanie i słuchanie; • zwykle potrafi uzasadnić swoje odpowiedzi. 	
		<p>Produkcja</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzi ucznia nie są płynne i są bardzo krótkie: wyrazy, zdania pojedyncze, w formie pisemnej dwa, trzy zdania; • uczeń przekazuje i uzyskuje niewielką część istotnych informacji; • wypowiedzi ucznia są w dużym stopniu nielogiczne i niespójne; • uczeń stosuje niewielki zakres słownictwa i struktur; • uczeń popełnia liczne błędy leksykalno-gramatyczne, które mogą zakłócać komunikację. 	<p>Produkcja</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzi ucznia nie są zbyt płynne, ale mają dostateczną długość; • uczeń przekazuje i uzyskuje większość istotnych informacji; • wypowiedzi ucznia są częściowo nielogiczne i niespójne; • uczeń stosuje słownictwo i struktury odpowiednie do formy wypowiedzi; • uczeń popełnia sporo błędów leksykalno-gramatycznych, które nie zakłócają jednak komunikacji. 	<p>Produkcja</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzi / prace pisemne ucznia są dość płynne i mają odpowiednią długość; • uczeń przekazuje i uzyskuje wszystkie istotne informacje; • wypowiedzi ucznia są logiczne i w miarę spójne; • uczeń stosuje adekwatne do tematu słownictwo i struktury; • uczeń popełnia nieliczne błędy leksykalno-gramatyczne niezakłócające komunikacji; • pisząc, uczeń stosuje odpowiednią formę i styl. 	<p>Produkcja</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzi / prace pisemne ucznia są płynne i mają odpowiednią długość; • uczeń przekazuje i uzyskuje wszystkie wymagane informacje; • wypowiedzi ucznia są logiczne i spójne; • uczeń stosuje bogate słownictwo i struktury; • uczeń popełnia sporadyczne błędy leksykalno-gramatyczne; • uczeń stosuje odpowiednią formę i styl. 	

9. Ewaluacja programu

W celu oceny skuteczności programu zaleca się podejmowanie – przez nauczyciela realizującego program – działań ewaluacyjnych, które pozwolą na ocenę realizacji zapisów w podstawie programowej, w tym skuteczności stosowanych metod, na ocenę przydatności treści kształcenia oraz na ocenę atrakcyjności zajęć dla uczniów.

Przedmiotem ewaluacji powinny być:

- 1) stopień realizacji podstawy programowej;
- 2) skuteczność zastosowanych metod i technik pracy,
- 3) atrakcyjność programu dla uczniów.

Pytania kluczowe ewaluacji to:

- 1) Czy została zrealizowana podstawa programowa i w jakim stopniu (ocena jakościowa stopnia realizacji celów i treści z podstawy programowej)?
- 2) Czy zastosowane metody i techniki pracy służą osiągnięciu zakładanych celów?
- 3) Czy zajęcia prowadzone metodami wskazanymi w programie były dla uczniów atrakcyjne?

W celu zbadania stopnia realizacji podstawy programowej zaleca się przyjęcie następujących narzędzi ewaluacyjnych: testy, diagnozy, analiza dokumentacji szkolnej, obserwacja uczniów.

Uczniowie powinni przeprowadzać również samoocenę. Można wykorzystać do tego celu przygotowane arkusze ewaluacyjne, np. z serii *PERFEKT* lub *Infos aktuell*.

Ich kann schon ... (Potrafię...)

1 Fragen beantworten (odpowiedzieć na pytania)

- 1 Wie geht es dir?

- 2 Wie ist deine Telefonnummer?

- 3 Magst du Reisen?

- 4 Was machst du im Internet?

4 mich selbst beschreiben (opisać siebie)

Jesteś na kursie językowym w Berlinie. Przedstaw się w grupie: podaj imię, wiek i miejsce zamieszkania. Wymień też swoje zainteresowania.

2 auf Deutsch reagieren (zareagować po niemiecku)

- 1 Poproś na kursie opiekuna grupy o przeliczenie nazwiska.

- 2 Zapytaj koleżankę, czy lubi książki.

- 3 Dowiedz się o miejsce zamieszkania kolegi.

- 4 Pozegnaj się z przyjaciółmi.

5 ein Formular ausfüllen (wypełnić formularz)

Wypełnij formularz zgłoszeniowy na kurs językowy.

Sprachschule Lingua PLUS

~~~~~ Formular ~~~~~

Name: _____
Vorname: _____
Alter: _____
Adresse: _____
Hobbys: _____
E-Mail-Adresse: _____
Telefonnummer: _____

3 1.09 Texte verstehen (zrozumieć teksty)

Przeczytaj tekst i przekreśl nieścisłe wyrazy. Następnie posłuchaj nagrania i sprawdź rozwiązanie.

Mein ¹Vorname / Nachname ist Veronika.
Ich ²habe / bin 15 Jahre alt. Ich komme ³in / aus Deutschland und wohne in Berlin. Ich ⁴lerne / chatte Polnisch und Englisch. Ich mag Fotografieren. Meine Freundin findet mein Hobby ⁵so lais / freundlich. Ich kann aber den ganzen Nachmittag im ⁶Link / Netz sein und interessante Fotos hochladen. Internetsurfer schreiben Kommentare und wir ⁷hatten / verstehen das. Die Kommentare ⁸haben / sind positiv und sehr freundlich. Ich finde das cool.

Infos aktuell

Przygotowując się do sprawdzianu, sprawdź, czy potrafisz...

- opowiadać o przebiegu świąt i uroczystości 😊 😐 ☹️
- podawać datę i określać termin 😊 😐 ☹️
- potwierdzać i odwoływać termin oraz prosić o jego przesunięcie 😊 😐 ☹️
- doradzać i odradzać przy wyborze prezentu 😊 😐 ☹️
- składać życzenia i przekazywać życzenia innym osobom 😊 😐 ☹️
- zapraszać na imprezę/uroczystość 😊 😐 ☹️
- oraz
- używać liczebników porządkowych 😊 😐 ☹️
- używać rzeczowników w celowniku (Dativ) w odpowiedzi na pytanie: komu? (wem?) 😊 😐 ☹️
- używać zaimków osobowych w celowniku (Dativ) w liczbie pojedynczej i mnogiej 😊 😐 ☹️
- używać przyimków z biernikiem (Akkusativ) oraz przyimków z celownikiem (Dativ) 😊 😐 ☹️

Atrakcyjność stosowanych metod nauczania można zbadać, stosując ankiety ewaluacyjne w trakcie i na zakończenie cyklu kształcenia, analizując dokumentację szkolną (oceny i frekwencję) oraz obserwując na bieżąco uczniów. Na podstawie uzyskanych danych należy wyciągnąć wnioski i wprowadzić stosowne modyfikacje w programie w celu podniesienia jakości pracy własnej i podniesienia wyników kształcenia.

Powodzenia w realizacji celów!

Anna Abramczyk

Literatura źródłowa

- R. Arends**, *Uczymy się nauczać*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 2002
- P. Bimmel, U. Rampillon**, *Lernerautonomie und Lernstrategien*, Langenscheidt, Berlin, 2000
- I. Dzierzowska**, *Jak uczyć metodami aktywnymi*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa, 2005
- Europejski system opisu kształcenia językowego: nauczanie, uczenie się, ocenianie*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa, 2003
- Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa, 2006
- H. W. Huneke, W. Steinig**, *Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung*, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 2005
- H. Komorowska**, *Ćwiczenia komunikacyjne w nauce języków obcych*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1996
- H. Komorowska**, *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa, 2003
- H. Komorowska**, *O programach prawie wszystko*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1999
- H. Komorowska**, *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola – ocena – testowanie*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa, 2007
- K. Kruszewski**, (red.) *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2009
- B. Niemierko**, *Między oceną szkolną a dydaktyką. Bliżej dydaktyki*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1991
- J. Roche**, *Fremdsprachenerwerb. Fremdsprachendidaktik*, UTB basics. Francke Verlag, Tübingen und Basel, 2008
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia.*
- M. Taraszkiewicz**, *Jak uczyć jeszcze lepiej, czyli szkoła pełna ludzi*, Arka, Poznań, 2002

W. Wilczyńska, *Uczyć czy być nauczonym? O autonomii w przyswajaniu języka obcego*, Warszawa – Poznań, 1999

M. Żylińska, *Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, 2013

B. Jaroszewicz, J. Szurmant, A. Wojdat-Niklewska, *PERFEKT 1. Podręcznik*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019

P. Dudek, D. Kin, M. Ostrowska-Polak, *PERFEKT 1. Zeszyt ćwiczeń*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019

C. Serzysko, B. Sekulski, N. Drabich, T. Gajownik, *Infos aktuell 1. Podręcznik*, Pearson Central Europe, Warszawa, 2019